

103
20.12.2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

ГОРБИК Анастасія Володимирівна
 (студент групи ЗПВ-22-1М)

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ДП "ЄМІЛЬЧИНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК"

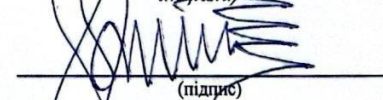
(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
 галузі знань 07«Управління та адміністрування» спеціальності
 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)

Допущено до захисту
 протокол № 8
 від 29.11.2023
 зав. кафедри менеджменту,
 бізнесу та маркетингових
 технологій
 д.е.н., проф. Остапчук Т.П.

Керівник роботи:
 д.е.н., проф. Легенчук С.Ф.

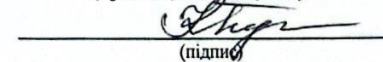
(наукове звання, прізвище та
 ініціали)

(підпис)

Рецензент

Будничук С.В.
 (прізвище та ініціали)

(підпис)

Житомир, 2023

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ 1. Теоретичні основи ефективності використання ресурсного потенціалу</i>	5
1.1. Економічна сутність та види ресурсного потенціалу підприємства	5
1.2. Система управління ресурсним потенціалом підприємства	15
1.3. Методичні засади оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу	22
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері використання ресурсного потенціалу лісового господарства	29
Висновки до розділу 1	35
<i>Розділ 2. Аналітична оцінка використання ресурсного потенціалу ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»</i>	37
2.1. Організаційно-управлінський аналіз діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	37
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	56
2.3. Оцінка ресурсного потенціалу ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	62
Висновки до розділу 2	68
<i>Розділ 3. Напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»</i>	71
3.1. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу відповідно до циркулярної моделі розвитку лісового господарства	71
3.2. Резерви підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»	74
3.3. Оцінка запропонованих заходів щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу	80
Висновки до розділу 3	84
<i>Висновки</i>	87
<i>Список використаних джерел</i>	91
<i>Додатки</i>	99

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах господарювання успішна діяльність та стабільність підприємства безпосередньо залежать від ефективного використання його ресурсного потенціалу. В умовах мінливого ринкового середовища, важливим завданням підприємства є оптимізація внутрішніх і зовнішніх ресурсів. Ресурсний потенціал відображає максимальну можливість підприємства до підвищення продуктивності на основі збалансованого розвитку всіх його компонентів та оптимального використання всіх видів ресурсів.

Для підприємств лісового господарства актуальним є пошук резервів підвищення продуктивності та ефективності діяльності з одночасним забезпеченням виконання природозберігаючих принципів, зокрема, через залучення до господарського використання ресурсів недеревного походження.

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є вивчення теоретико–методичних аспектів забезпечення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств лісового господарства.

Поставлена мета обумовила вирішення наступних **завдань**:

Об'єктом дослідження у магістерській кваліфікаційній роботі виступає процес використання ресурсного потенціалу підприємства, **предметом** – сукупність теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо аналізу ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств лісового господарства, зокрема, ДП «Емільчинського лісгосп АПК».

Методи дослідження. Для вирішення завдань, поставлених у роботі, використовувалися ключові методи дослідження, такі як методи наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, логічного аналізу, а також системний підхід та інші. У процесі вивчення літературних джерел та нормативно-правових актів використовувався метод монографічного аналізу.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові фахові, навчальні та методичні публікації провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, чинне

законодавство України, статистичні дані, дані фінансової та управлінської звітності досліджуваного підприємства.

Наукова новизна роботи полягає в подальшому розвитку теоретико-методичних засад ефективності використання ресурсного потенціалу лісового підприємства. Зокрема, це знайшло своє відображення у дослідженні основних засад підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу ДП «Емільчинського лісгосп АПК».

Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні бази для дослідження й практичного розв'язання проблеми ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств лісового господарства, зокрема, ДП «Емільчинського лісгосп АПК».

За результатами дослідження опубліковано: Горбик А.В. Теоретичні основи раціонального лісокористування. Тези виступів IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу». Житомир: Житомирська політехніка, 2023. С. 48.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано під час участі в наступних наукових конференціях: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (09–10 листопада 2023 р.).

Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 90 сторінках друкованого тексту. Робота містить 23 таблиць та 10 рисунків. Список використаних джерел налічує 75 найменувань. Робота містить 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1. Економічна сутність та види ресурсного потенціалу підприємства

Перспективи розвитку виробництва на підприємстві характеризуються рівнем та станом його ресурсного потенціалу й спроможністю ефективно використовувати цей потенціал. Таким чином, ресурсний потенціал відіграє значну роль у системі ефективної роботи підприємства, оскільки його можна вважати засобом для максимізації прибутку й підвищення рівня конкурентоспроможності.

Науково-методичним засадам сутності, економічного змісту, складових та засобів формування ресурсного потенціалу присвячено праці таких вітчизняних науковців як: С. Б. Алексєєв, Т. А. Воронюк, В. М. Гриньова, Т. В. Калінеску, Н. Г. Калюжна, Н. С. Краснокутська, О. В. Латишева, М. І. Насонов, О. М. Парубець, М. В. Савченко, А. І. Сластяникова, М. В. Чорна, К. С. Шапошников; та іноземних вчених: П. Друкер, Дж. Т. Доран, П. Котлер. Їхні дослідження грають важливу роль у розумінні ролі та значенні ресурсного потенціалу в діяльності підприємства.

Ресурсний потенціал як категорія розглядається більшістю дослідників через розкриття особливостей понять «ресурси» та «потенціал».

Економічна категорія «потенціал», як узагальнююче поняття, в широкому розумінні виникло в кінці 70-х-на початку 80-х років XX ст. Поняття «потенціал» походить від латинського *potential* і означає можливість, силу, потужність. Потенціал визначається як засоби, запаси, які є в наявності й можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення певних цілей, здійснення плану, вирішення задачі; як можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області [1].

Відповідно до економічної енциклопедії потенціал визначається як наявні у економічного суб'єкта ресурси, їх оптимальна структура і вміння раціонально використовувати їх для досягнення поставленої мети [2].

О.М. Свиргун, В.В. Соколовська розглядають потенціал, як сукупність ресурсів і можливостей, які можуть бути використані підприємством для досягнення певних цілей [3].

Поняття «потенціал» розглядається у двох основних аспектах, як сума певних запасів і засобів та як можливості досягнення певного результату. Тобто, потенціал підприємства є економічною категорією, що об'єднує кількісні показники кожного ресурсу та їхні конкретні потенційні характеристики (можливості). Іншими словами, потенціал це сукупність можливостей та ресурсів підприємства, що можуть бути залучені та використані для досягнення поставлених цілей.

Поняття «ресурс», (з фр. *ressource* - засіб, спосіб, дані) – в широкому розумінні означає - все, що необхідно людині (фізичній особі) і організації (в тому числі юридичній особі) для досягнення мети, задоволення власних потреб і потреб суб'єктів або об'єктів зовнішнього середовища [6].

В Академічному тлумачному словнику української мови під ресурсом розуміються запаси чого-небудь, які можна використати в разі потреби; засіб, можливість, якими можна скористатися в разі необхідності [4]. Тлумачний словник економіста трактує поняття ресурси як цінності (природні, сировинні, матеріальні, трудові, фінансові), які можуть бути використані в разі потреби на створення продукції, надання послуг, одержання додаткової вартості [5].

Економічна енциклопедія розглядає ресурси, як основний елемент виробничого потенціалу, що має в розпорядженні система і які використовуються для досягнення конкретних цілей економічного розвитку [2].

Ресурси є фактором внутрішніх резервів економічного розвитку підприємств за умови їх ефективного використання.

Ресурсний потенціал підприємства розглядається крізь призму можливостей цих ресурсів. Так, С.Е. Сердак, визначає ресурсний потенціал як можливість

застосування нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів задля досягнення економічного розвитку [9].

Більш комплексного підходу до розуміння ресурсного потенціалу дотримується Г.М. Александрова, Н.Г. Міценко, О.І. Кумечко, які отожднюють ресурсний потенціал зі всією сукупністю економічних ресурсів і здатностей підприємства, що відображають реальні можливості останнього реалізувати виробничий потенціал і досягати поставлених цілей розвитку [7,8].

Для аналізу визначень ресурсного потенціалу підприємства розглянемо трактування цього терміну в дослідженнях інших науковців. Дефініції категорії «ресурсний потенціал» подано в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Дефініції категорії «ресурсний потенціал»

Автор	Визначення
Н.С. Краснокутська [10]	забезпечення економічного процвітання підприємства на основі системного використання факторів виробництва та можливостей – виробничих, природних і науково-технічних ресурсів
Л.М. Маршук [11]	представлений матеріальними, нематеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами, включаючи здатності персоналу з забезпечення ефективного використання цих ресурсів задля підтримки життєздатності підприємства і досягнення цільових орієнтирів розвитку
М.В. Гладій [12]	сукупність природних і промислових засобів виробництва, в тому числі і трудових ресурсів, що забезпечують досягнення ключових показників діяльності підприємства
О.А. Материнська, А.О. Ярова [13]	матеріальні, нематеріальні, трудові і фінансові ресурси, що застосовуються задля досягнення стратегічних цілей розвитку компанії
Н.М. Богацька, В.В. Хачатрян [14]	сукупність запасів та джерел ресурсів; можливості для забезпечення відновлення ресурсів компанії; комплекс природних чинників, можливостей, ресурсів і цінностей, що можуть бути задіяні в процесі виробництва задля реалізації цілей зростання компанії
В.Ю. Горбоконь [15]	наявні та приховані ресурси підприємства, які можливо мобілізувати для підтримки ефективності ведення діяльності компанії
С.Б. Алексєєв [16]	система різноманітних ресурсів, якими володіє компанія і може залучити із зовні задля власних виробничих можливостей з метою підтримки конкурентоспроможності
Д.В. Смолич, І.В. Тимошук [17]	системи наявних і залучених ресурсів, що відповідає потребам підприємства і вимогам зовнішнього оточення щодо здатності компанії швидко їх мобілізувати аби забезпечити власну

Джерело сформоване на основі досліджень [18], [19]

У більшості досліджень ресурсний потенціал представлений усіма ресурсами, що використовуються в виробництві, що становить одну з ключових характеристик категорії «ресурсний потенціал». Так, на основі дослідження визначень ресурсного потенціалу, запропонованих різними науковцями, варто відзначити, що ресурсний потенціал ототожнюють з наявними і прихованими ресурсами, єдина відмінність полягає в структуруванні тих видів ресурсів, які становлять його основу. Розбіжність поглядів полягає в основному у відображенні функціонального призначення ресурсного потенціалу. Окрім цього, якщо в початкових дослідженнях ресурсний потенціал розглядався лише як сукупність ресурсів, то в контексті результативного підходу розглядається крізь призму можливості цих ресурсів ефективно мобілізуватися у майбутньому.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ресурсний потенціал підприємства охоплює систему наявних ресурсів цього підприємства, а також тих, які можуть бути залучені, враховуючи вимоги зовнішнього середовища у майбутньому, та здатність підприємства ефективно мобілізувати ці ресурси в необхідний момент для забезпечення його економічного росту.

У науковій літературі існує безлічі підходів до класифікації ресурсного потенціалу. Більшість науковців у своїх працях виокремлюють матеріальні, нематеріальні, трудові, інноваційні, фінансові ресурси підприємства, а також управлінський елемент потенціалу. В цілому, до компонентів ресурсного потенціалу підприємства можна віднести все, що пов'язане з функціонуванням і розвитком підприємства.

Писаренко С.В., Решетник В.Г., Ільченко А.І., узагальнюючи наукові підходи, до складу ресурсного потенціалу включають такі елементи, як:

– природно-ресурсний і виробничий потенціали, що відображають наявність сировинних ресурсів, необхідних для виготовлення продукції, а також ефективність використання основних фондів виробництва;

- фінансово-інвестиційний потенціал, який показує співвідношення власного й позикового капіталу, можливість залучення додаткових фінансових ресурсів, сукупність виробничих засобів підприємства;
- кадровий потенціал, який характеризує професійно-кваліфікаційний склад працівників, здатність до навчання відповідно до цілей підприємства;
- інформаційно-комунікативний потенціал, який інформує про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, можливості та резерви, що можуть бути використані, рівень маркетингових досліджень, перспективи розвитку;
- організаційно-підприємницький потенціал уміння раціонально поєднувати наявні ресурси підприємства, компетенції менеджерів, динаміку управлінських процесів, напрями діяльності внутрішнього і зовнішнього характеру, структуру, адаптивність, організаційну культуру організації, механізм прийняття та реалізації рішень тощо [20].

Бутенко Г.Д. подає наступну модель структури ресурсного потенціалу підприємства, що відображена на рис. 1.1.

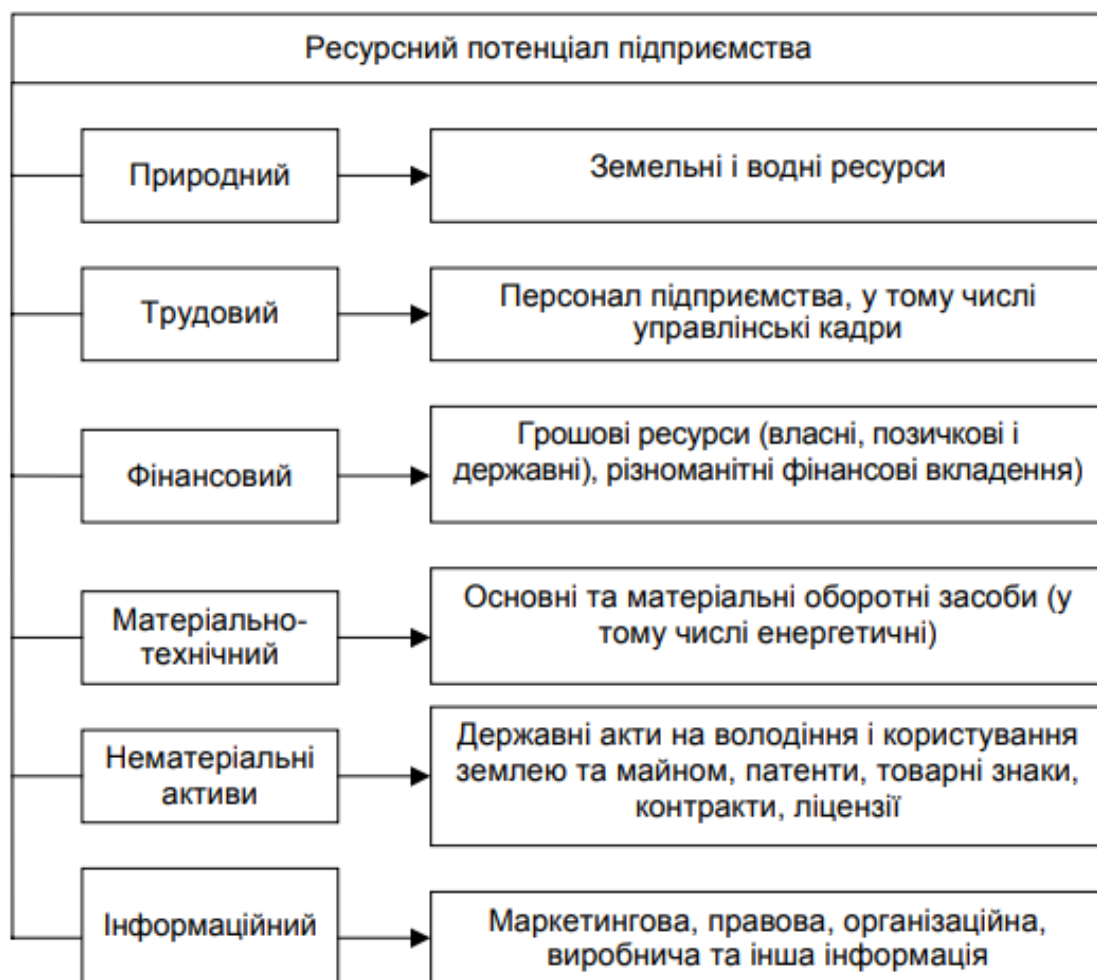

Рис. 1.2 Модель структури ресурсного потенціалу підприємства

Природний потенціал підприємства включає в себе ресурси та можливості, пов'язані з навколишнім природним середовищем та включає такі складові як:

- Природні ресурси: земельні ділянки, водні ресурси, ліси, мінеральні ресурси та інші природні ресурси, що використовуються в підприємницькій діяльності.
- Екологічна стійкість, що передбачає здатність підприємства дотримуватися принципів сталого розвитку та дбайливого використання природних ресурсів.
- Географічне розташування, що визначає доступність потрібних ресурсів та ринків збуту.

Трудовий потенціал підприємства – гранична величина можливої участі робітників у виробничому процесі з урахуванням психофізіологічних

особливостей, рівня професійних знань, трудового досвіду при наявності необхідних організаційно-технічних умов.

Линенко А. В. і Шевченко О. Л. розглядають структуру трудового потенціалу підприємства за наступними критеріями аналізу.

1. За рівнем агрегованості оцінок:

- трудовий потенціал працівника;
- груповий трудовий потенціал;
- трудовий потенціал підприємства.

2. За спектром охоплення можливостей:

- індивідуальний трудовий потенціал;
- колективний трудовий потенціал.

3. За характером участі у виробничо-господарському процесі:

- потенціал технологічного персоналу;
- управлінський потенціал.

4. За місцем у соціально-економічній системі підприємства:

- структурно-формульовальний трудовий потенціал;
- підприємницький трудовий потенціал;
- продуктивний трудовий потенціал [24].

Фінансовий потенціал підприємства – це обсяг наявних фінансових ресурсів підприємства та прихованих його можливостей, за рахунок яких існує потенційна можливість збереження стійкості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, отримання наперед визначеного позитивного фінансового результату, що може бути реалізованим внаслідок управлінського впливу з метою досягнення певного наперед визначеного рівня розвитку підприємства як на певний момент часу, так і у перспективі [25]. Тобто, фінансовий потенціал - це сукупність фінансових ресурсів та можливостей, які має підприємство для фінансування своєї діяльності, розвитку та досягнення стратегічних цілей. Фінансовий потенціал підприємства може включати в себе: фінансові ресурси, фінансову стійкість, інвестиційні можливості, кредитний потенціал, фінансовий менеджмент.

Матеріально-технічний потенціал підприємства - це сукупність матеріальних та технічних ресурсів, які використовуються для виробництва товарів і надання послуг. Матеріально-технічний потенціал включає в себе виробничі об'єкти, обладнання, транспортні засоби, технології та інновації, запаси та обігові активи. Матеріально-технічний потенціал є важливим аспектом забезпечення виробництва, якості продукції та підтримки рівня інновацій на підприємстві.

Потенціал нематеріальних активів відображає сукупність інтелектуальних ресурсів, які не мають фізичної форми, але мають велику цінність для підприємства. Цей потенціал включає в себе: інтелектуальну власність, ноу-хау, бренд та репутацію, тощо.

Інформаційний потенціал підприємства - це сукупність інформаційних ресурсів та здатностей до їх реалізації, які забезпечують умови тривалого розвитку на основі генерації, накопичення і використання знань (фактів і правил) [22]. Інформаційний потенціал підприємства включає нематеріальні активи, такі як знання та досвід працівників, технічна документація, економічна інформація, права власності на продукцію інтелектуальної праці, програмне, інформаційне та інше забезпечення комп'ютерних інформаційних систем, наукоємні вироби та послуги, технології їх виробництва, засвідчена сертифікатами відповідність підприємства і його продукції міжнародним стандартам, засоби комунікації та зв'язку, інформаційні системи та технології управління.

Більш комплексно складові потенціалу підприємства розглядають Є. В. Мішенін, О. М. Дутченко, Т. О. Семененко, розділивши його на об'єктні, суб'єктні та додаткові складові [27].

Об'єктні складові:

- Інноваційний потенціал - включає різні види ресурсів, які необхідні для здійснення інноваційної діяльності.
- Виробничий потенціал - це можливості підприємства щодо залучення та використання факторів виробництва для випуску продукції або послуг.

Включає різні елементи, такі як потенціал землі та природно-кліматичні умови, основні фонди, оборотні фонди, нематеріальні активи, і технологічний персонал.

- Фінансовий потенціал це обсяг фінансових ресурсів, якими підприємство може розпоряджатися для здійснення своєї діяльності.

Суб'єктні складові:

Науково-технічний потенціал - це рівень наукового забезпечення виробництва, включаючи науку, техніку, технології, інженерну справу, виробничий досвід та науково-технічний персонал.

Управлінський потенціал - це навички та здібності керівників на всіх рівнях управління для формування, організації та створення умов для функціонування та розвитку підприємства.

Маркетинговий потенціал - це здатність підприємства систематизовано та планомірно спрямовувати всі свої функції на задоволення потреб споживачів і використання потенційних ринків збуту.

Додаткові складові:

Трудовий потенціал - це персоніфікована робоча сила, включаючи якісні характеристики працівників.

Інфраструктурний потенціал - відображає можливості цехів, господарств і служб забезпечити умови для діяльності підприємства і задоволення соціальних потреб персоналу.

Інформаційний потенціал - сукупність можливостей щодо збору, зберігання, оброблення та поширення інформаційних ресурсів для підготовки та прийняття управлінських рішень та впливу на характер виробництва.

Латишева О.В. визначає шість складових ресурсного потенціалу підприємств [22]:

1. Матеріально-технічна складова:

- Виробничий потенціал
- Маркетинговий потенціал
- Науково-технічний потенціал

2. Фінансово-майнова складова:

- Фінансові ресурси
- Майновий капітал

3. Трудова складова:

- Трудові ресурси
- Кадровий потенціал
- Інтелектуальний потенціал
- Окремі елементи організаційного потенціалу

4. Нематеріальна складова:

- Інформаційні ресурси
- Нематеріальні активи

5. Соціальна складова:

- Можливості щодо задоволення соціальних потреб;

6. Екологічна складова:

- здатності дотримуватися принципів раціонального природокористування.

Існує точка зору за якої ресурсний потенціал підприємства прийнято розділяти на внутрішню і зовнішню його складові. Зовнішніми елементами ресурсного потенціалу прийнято вважати інституціональний і ринковий потенціали, систему взаємозв'язків з органами влади, інформаційними і страховими компаніями, а внутрішніми – управлінський, організаційно-господарський, інтелектуальний, інноваційний, інвестиційний, виробничий та фінансово-економічний потенціали [23].

Різноманітність підходів до визначення змісту та наповнення складу ресурсного потенціалу призвела до розвитку докладної класифікації його видів. Серед найбільш поширених критеріїв для класифікації ресурсного потенціалу можна виділити (рис. 1.2) [23]:

- Приналежність організації.
- Рівень використання.
- Ступінь реалізації.
- Зовнішню форму.

- Рівень управління.
- Зміст (форма).
- Функціональну спрямованість.
- Залежність.

Ця класифікація допомагає краще розуміти та аналізувати різні аспекти ресурсного потенціалу та враховувати їх при прийнятті управлінських рішень.

Рис. 1.2 Систематизація підходів до класифікації видів ресурсного потенціалу

Склад ресурсного потенціалу та механізми його формування відрізняються за галузями і сферами економічної діяльності. Структура ресурсного забезпечення для кожного підприємства є індивідуальною. Спільна дія складників ресурсного потенціалу створює синергетичний ефект, який полягає у тому, що за взаємодії двох або більше елементів сумарний ефект переважає вплив кожного окремого компонента і призводить до зростання якісних показників функціонування без збільшення кількісних [21]. Таким чином, ресурсний потенціал характеризується цілісністю, яка означає, що тільки за наявності всіх елементів потенціалу можливо отримати ефективний результат.

1.2. Система управління ресурсним потенціалом підприємства

Управління ресурсним потенціалом підприємства – це складний, динамічний процес, який передбачає систему прийняття й реалізації управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання, нарощення та оптимізацію ресурсного потенціалу підприємства задля досягнення визначених цілей, забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємств [28].

Фесенко І.А. розглядає управління ресурсним потенціалом з позицій системного підходу як систематичну, динамічну, планову і комплексну діяльність щодо забезпечення життєздатності підприємства, а також як сукупність взаємозв'язків і взаємодій між елементами системи управління, яка орієнтована на нарощення конкурентних переваг підприємства, і, як наслідок, нарощення прибутку задля гарантування подальшого розвитку. [29]

Гончар М.В. зазначає, що суть процесу управління ресурсним потенціалом сучасного підприємства зводиться до активного впливу на керований об'єкт задля підвищення ефективності його функціонування та створення умов для розвитку [30].

Лаврук О.С. підкреслює раціональний підхід до визначення економічної сутності управління ресурсним потенціалом, трактуючи її як специфічну та складну діяльність, що є чинником раціонального використання ресурсів й забезпечення ефективного функціонування підприємства [31].

З позицій процесного підходу управління ресурсним потенціалом підприємства розглядають Борисюк І.О., Сімкова Т.О. та Цибульська Е.І., як процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо забезпечення раціонального використання, нарощення та оптимізації ресурсного потенціалу підприємства задля досягнення поставлених цілей та гарантування його стійкого функціонування та розвитку [32; 33].

Водночас з позицій комплексного підходу управління ресурсним потенціалом розглядають Чупир О.М., Бурлака Є.О., Бутенко О.П., як реалізацію функцій управління з метою забезпечення процесу накопичення, удосконалення

та трансформації ресурсів і взаємозв'язків між ними у відповідності до змін зовнішнього оточення [34].

Узагальнюючи думку даних науковців, Буняк Н.М. та Тимошук О.В., визначають управління ресурсним потенціалом підприємства, як цілеспрямований вплив за допомогою управлінських важелів на процес формування, раціонального використання, трансформації та відновлення ресурсів і взаємозв'язків між ними у відповідності до змін внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства з метою забезпечення його ефективного функціонування [35].

Створення ефективної системи управління ресурсним потенціалом підприємства відображає його здатність організувати процеси формування, раціонального використання і відновлення ресурсів на рівні, що забезпечує безперервність його функціонування та досягнення визначених цілей.

Суб'єктом управління є керівництво підприємства, яке визначає стратегію управління ресурсним потенціалом, обґрунтовує мету, завдання, функції, принципи та методи управління. Об'єктом управління є ресурси підприємства та пов'язані з ними процеси, зокрема джерела їх формування, вартісна оцінка, кількісна та якісна структура, технологія ресурсозбереження, ефективність використання [35].

Управління ресурсним потенціалом підприємства – це складний процес, який передбачає сукупність впорядкованих дій. Система управління ресурсним потенціалом підприємства представлена рис. 1.3.

Рис. 1.3 Система управління ресурсним потенціалом підприємства [35]

Мета управління ресурсним потенціалом має комплексний характер та полягає у формуванні й відтворенні належного рівня ресурсного потенціалу, що відповідає характеристикам продукції чи послуг підприємства, забезпеченні максимальної продуктивності ресурсів, використовуваних в процесі досягнення ним поставлених цілей з урахуванням змін у його внутрішньому та зовнішньому середовищі. Мета управління ресурсним потенціалом повинна мати узгодженість зі стратегічними та тактичними цілями підприємства.

Буняк Н.М., Тимошук О.В. структуризували управління ресурсним потенціалом підприємства в три групи: формування, використання та відтворення ресурсів [35].

1. Формування ресурсного потенціалу підприємства охоплює:

- Розробку стратегії формування ресурсного потенціалу у відповідності до виробничої програми та пріоритетів розвитку підприємства.

- Визначення оптимальної структури ресурсного потенціалу.
- Обґрунтування джерел формування ресурсного потенціалу та механізмів налагодження партнерських відносин із постачальниками ресурсів.
- Нагромадження, комбінування, розподіл та перерозподіл матеріальних, людських, фінансових та інформаційних ресурсів.

2. Використання ресурсного потенціалу підприємства передбачає:

- Визначення стратегічних напрямів реалізації ресурсного потенціалу.
- Оцінку ефективності використання матеріальних, людських, фінансових та інформаційних ресурсів.
- Аналіз ресурсного потенціалу з точки зору оптимальності його структури.
- Виявлення резервів розвитку ресурсного потенціалу та обґрунтування шляхів підвищення ефективності його використання.
- Визначення рівня відповідності ресурсного потенціалу пріоритетним напрямкам розвитку.
- Розробку коригувальних дій, орієнтованих на оптимізацію кількісного, якісного та структурного складу ресурсного потенціалу підприємства.

3. Відтворення ресурсного потенціалу підприємства орієнтоване на:

- Пошук джерел відновлення та обґрунтування напрямів нарощення ресурсного потенціалу.
- Формування фінансової бази, достатньої для відтворення ресурсного потенціалу.

Основними функціями менеджменту, які можна використати й щодо управління ресурсним потенціалом підприємства є: планування, організування, мотивування та контролювання.

Управління ресурсним потенціалом можна розглядати через основні функції управління: планування, організація, мотивація, контроль (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Управління ресурсним потенціалом крізь призму загальних функцій менеджменту

Функція управління	Характеристика функції
Планування	Управління через встановлення цілей і розроблення стратегії, необхідної для досягнення зазначених цілей, а також збирання й аналізування необхідної інформації щодо ресурсного потенціалу підприємства. Ця функція має посідати центральне місце в управлінні, адже регламентує поведінку об'єкта управління в процесі реалізації поставлених перед ним цілей, вимагає врахування всіх наявних ресурсів підприємства, вартості їх придбання, постачання, розподілу та раціонального використання.
Організація	Включає визначення необхідних дій та ресурсів, які знадобляться для реалізації розробленого плану, а також прийняття рішень щодо розподілу повноважень, обов'язків та відповідальності на різних рівнях управління. Сюди входить сукупність прийомів та методів найраціональнішого поєднання елементів і ланок керуючої системи у її взаємозв'язку з керованим об'єктом та іншими керуючими системами.
Мотивація	Впровадження прогресивних форм організації праці та ефективної системи її мотивації (моральної та матеріальної), тобто встановлення чіткого переліку форм матеріального та морального стимулювання; доступної для всіх працюючих сукупності умов отримання того чи іншого заохочення.
Контроль	Реалізується на основі зібраної інформації про хід виконання поставлених завдань (оперативних, статистичних, бухгалтерських даних) та характеризується виявленням відхилень від встановлених показників роботи, аналізом причин цих відхилень, а також їх усуненням.

Джерело: сформовано на основі [17]

Основними принципами управління ресурсним потенціалом підприємства можна визначити:

- системність: управління ресурсним потенціалом підприємства, що є складною, цілісною, відкритою, динамічною системою, яка складається з окремих елементів, які взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем і впливають на реалізацію загально-корпоративної стратегії підприємства;
- економічність: раціональне використання ресурсів, забезпечення досягнення максимально можливого ефекту за критерієм «витрати-результат»;
- прогресивність: необхідність дослідження та застосування у практичній діяльності прогресивних методів управління ресурсним потенціалом із врахуванням досвіду провідних підприємств розвинених країн світу;
- безперервність: полягає в безперервності процесів формування, використання та відтворення ресурсного потенціалу підприємства;

- цільова спрямованість: формування, використання та відтворення ресурсного потенціалу має здійснюватися цілеспрямовано, тобто в контексті чітко визначеної мети (пріоритетних напрямів розвитку);
- адаптивність: швидке реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх умов господарювання (особливо зовнішніх);
- оптимальність: відповідність цілям функціонування та розвитку підприємства [35].

Методи управління ресурсним потенціалом можна поділити за наступною класифікацією: спрямованої дії (прямі/непрямі), по способу впливу (адміністративні, економічні, технічні), характеру впливу (активні/пасивні), за урахуванням фактору часу (статичні, динамічні), за урахуванням факторів зовнішнього середовища (відкриті, замкнуті) тощо [36].

Основні напрями управління ресурсним потенціалом представлено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Складові частини та напрями управління ресурсним потенціалом підприємства

Складові частини	Напрями управління
Фінансові ресурси	– Ефективний фінансовий контроль ресурсного забезпечення та фінансове планування ресурсного потенціалу; – оптимізація структури фінансування; – координація фінансових підрозділів підприємства.
Інформаційні ресурси	– Створення системи збирання, оброблення та аналізування інформації щодо ресурсного забезпечення; – автоматизація системи збирання інформації; – моніторинг інформаційних ризиків.
Виробничі ресурси	Матеріальні: – забезпечення ефективної безперебійної системи поставок матеріальних ресурсів; – забезпечення системи якісного постачання різних видів сировини, матеріалів, палива, енергії, комплектуючих і напівфабрикатів. Трудові: – забезпеченість трудовими ресурсами відповідно до потреб виробництва; – аналіз кадрової політики та її постійне вдосконалення; – ефективна система стимулювання праці. Основні засоби: – забезпечення своєчасного відновлення та підвищення ефективності використання основних засобів; – зменшення простоїв основних засобів; – підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання.

Продовження табл. 1.3

Інноваційні ресурси	– Забезпечення збалансованості ресурсів, необхідних для реалізації інноваційних проєктів; – створення сприятливого інноваційного клімату, а також умов для адаптації підприємства до нововведень; – прийняття рішень, спрямованих на стимулювання інноваційної активності організації; – навчання й самоосвіта персоналу підприємства задля отримання нового рівня професійної підготовки.
Підприємницька здатність	– Ефективна організація взаємодії основних економічних ресурсів для здійснення господарської діяльності; – реалізація на свій страх і ризик нових винаходів, ідей шляхом здійснення самим нововведення (інновації).

Джерело: сформовано на основі [22], [29], [17].

Важливо сформувати належну систему управління підприємствами через взаємодію різних факторів, до яких входить технічна оснащеність, використання технологій, рівень кваліфікації трудових ресурсів, загальний фінансовий стан, рівень матеріального забезпечення, що визначають умови формування ресурсного потенціалу та його розвиток і забезпечують досягнення поставлених цілей підприємства.

Узагальнення результатів дослідження складових елементів системи управління ресурсним потенціалом підприємства відображено на рис. 1.4.

Рис. 1.4 Модель управління ресурсним потенціалом підприємства

Слід відзначити, що оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства з позиції системного підходу визначається двома аспектами. По-перше, вона вимірює, наскільки отриманий фактичний чи очікуваний результат відповідає бажаному. По-друге, оцінка ефективності розвитку ресурсного потенціалу підприємства може бути проведена шляхом аналізу досягнутих результатів та затрат різних видів ресурсів, які були витрачені на їх досягнення.

Загалом система управління ресурсним потенціалом повинна бути спрямована на досягнення стратегічних цілей та сприяти адаптації підприємства до змін у ринковому середовищі. Це, в свою чергу, допомагатиме підприємству більш ефективно використовувати наявні ресурси та підсилити його конкурентні переваги на ринку.

1.3. Методичні засади оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу

Рациональне використання і залучення ресурсів підприємства та ефективне управління ресурсним потенціалом загалом, в умовах несприятливого впливу зовнішнього середовища, дозволяє підприємствам залишатись конкурентоспроможними на ринку, забезпечувати прибутковість діяльності та краще задовольняти потреби споживачів. Належна та систематична оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом дозволяє вчасно виявляти недоліки та визначати можливості подальшого більш ефективного залучення ресурсного потенціалу в діяльність підприємства [37].

В науковій літературі виділяють різні класифікації методів та способів оцінки ресурсного потенціалу підприємства, такі як:

1. За глибиною дослідження:
 - експрес-оцінка;
 - фундаментальна оцінка.
2. За цілями та напрямками дослідження:
 - оцінка стану та розвитку;

- оцінка потреби та рівня;
- оцінка можливостей;
- оцінка ефективності використання та формування;
- оцінка сукупної вартості.

3. За елементами потенціалу:

- основні засоби;
- товарні ресурси;
- трудові ресурси та капітал.

4. Із врахуванням чиннику часу оцінка ресурсного потенціалу може бути:

- виконана на дату та за період;
- поточна та майбутня оцінка;
- статична;
- порівняльної статистики;
- динамічна.

5. За ступенем узагальнення результативних показників методи оцінки підрозділяють на:

- одиничні;
- індивідуальні;
- комплексні (інтегральні).

Так для цілісної уяви про стан та ефективність управління ресурсним потенціалом й оцінювання ступеня впливу ресурсів підприємства на формування результату діяльності підприємства О. І. Шаманською [38] використано інтегральний показник ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. О. В. Кузьменко вважає, що доцільним є використання методики оцінки ресурсного потенціалу за його структурою, яка базується на використанні системи одиничних, комплексних та інтегрального показників [39]. Заслужовує на увагу і проведене дослідження підходів до формування системи показників кількісної та якісної оцінки економічного потенціалу підприємства вчених В. В. Желєзняк та Л. А. Шило [40].

Методи, що використовуються для оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу поділяють на витратні, ресурсні, результативні та комплексні (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Методи оцінки ресурсного потенціалу підприємства

Група методів	Характеристика групи	Показники, що характеризують методу	Економічний сенс показника
Витратні методи	Методи засновані на одному показнику, що враховує витрати підприємства	1. Затратовіддача 2. Затратоємкість 3. Рентабельність витрат	Показники ефективності використання ресурсного потенціалу
Ресурсні методи	Методи засновані на показнику, що враховує оборот роздрібної торгівлі і прибутку	4. Ресурсовіддача	на основі двох результативних показників обороту і прибутку
Результативні методи	Методи оцінки використання ресурсного потенціалу за складом основних економічних показників	1. Узагальнюючий показник ефективності використання ресурсного потенціалу 2. Узагальнюючий показник ефективності виробництва 3. Показник ефективності конкретного ресурсного потенціалу	Показники кількісної оцінки діяльності підприємства
Комплексні системні методи	Методи визначають різні види ефективності використання ресурсного потенціалу	1. Узагальнюючий показник динаміки ефективності використання ресурсного потенціалу 2. Показник економічної ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства 3. Зведені показники ефективності ресурсного потенціалу підприємства	Дозволяють більш глибоко і детально вивчити діяльність підприємства, що веде як до ефективного використання наявних ресурсів, так і до виявлення ресурсів

Джерело: складено на основі даних [41]

Крім цього, на практиці досить часто для оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства або окремих його складових користуються такими методами як експертний, бальний, рейтинговий, порівняльний, економіко-математичне моделювання, машинне імітаційне моделювання [41].

Одним з найпоширеніших методів оцінки ресурсного потенціалу підприємства є графоаналітичний метод – «Квадрат потенціалу». Даний метод дає можливість системно встановити кількісні та якісні зв'язки між окремими елементами потенціалу, рівень його розвитку та конкурентоспроможності і на підставі цього обґрунтувати та своєчасно реалізувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності функціонування підприємства.

Алгоритм графоаналітичного методу оцінки ресурсного потенціалу підприємства «Квадрат потенціалу» включає наступні етапи [42]:

1) вихідні дані подаються у вигляді матриці, тобто таблиці, де в рядках записані номери показників, а в стовпцях – назви підприємств чи періоди, потенціал яких аналізують;

2) для кожного показника знаходять його найліпше значення з урахуванням коефіцієнта чутливості та проводять ранжирування підприємств (періодів) з визначенням відповідного місця;

3) для кожного підприємства знаходять суму місць, отриманих у процесі ранжирування;

4) отримана в ході ранжирування сума місць трансформується у довжину вектору, який створює квадрат потенціалу підприємства. Квадрат потенціалу підприємства має чотири зони відповідно до розділів, які застосовані у розглянутій системі показників, та чотири вектори, що створюють його.

5) визначивши довжину всіх векторів, накреслюється квадрат потенціалу підприємства;

6) розраховується сукупний потенціал підприємства та робляться відповідні висновки.

В таблиці 1.5 наведено приклад інтегральної оцінки ефективності використання складових ресурсного потенціалу підприємства [38].

Таблиця 1.5

Інтегральна оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства

Ресурси підприємства	Показники оцінювання	Умовні позначення
Інтегральний показник ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства ($ІП_{ЕВРП}$)	$ІП_{ЕВРП} = \sum_{i=1}^n k_i \times P_i$ $k_i = \frac{(m \times n) - P_{ij}}{0,5 \times m \times n \times (n - 1)}$ $ІП_{ЕВРП} = (k_{\Phi.p.} * \Phi P) + (k_{B.P.} * MP) + (k_{т.p.} * TP)$	$ІП_{ЕВРП}$ – інтегральний показник ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства; k_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання складових ресурсного потенціалу; P_i – ресурси підприємства; ΦP – фінансові ресурси; MP – матеріальні ресурси; TP – трудові ресурси.
Фінансові ресурси (ΦP)	$\Phi P = (k_1 \times K_{кон.в.к}) - (k_2 \times K_{фин.зал}) + (k_3 \times K_{заб.об.кош}) +$ $(k_4 \times K_{потоц.лік}) + (k_5 \times K_{шв.лік}) + (k_6 \times K_{аб.лік}) +$ $(k_7 \times P_{влас.кап})$	ΦP – фінансові ресурси; k_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання фінансових ресурсів; $K_{кон.в.к}$ – коефіцієнт концентрації власного капіталу; $K_{фин.зал}$ – коефіцієнт фінансової залежності; $K_{заб.об.кош}$ – коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами; $K_{потоц.лік}$ – коефіцієнт поточної ліквідності; $K_{шв.лік}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності; $K_{аб.лік}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності; $P_{влас.кап}$ – рентабельність власного капіталу.
Матеріальні ресурси (MP)	$MP = (k_1 \times K_{заб.мат.рес}) + (k_2 \times K_{кор.вит.мат.рес}) +$ $(k_3 \times M_{прод}) + (k_4 \times K_{прод.осн.зас}) + (k_5 \times \Phi_e) +$ $(k_6 \times K_{мех.вир}) + (k_7 \times П_{фondoозбр})$	MP – матеріальні ресурси; k_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання виробничих ресурсів; $K_{заб.мат.рес}$ – коефіцієнт забезпечення підприємства матеріальними ресурсами; $K_{кор.вит.мат.рес}$ – коефіцієнт корисного витрачання матеріальних ресурсів; $M_{прод}$ – матеріаломісткість продукції; $K_{прод.осн.зас}$ – коефіцієнт придатності основних засобів; Φ_e – фондівдача; $K_{мех.вир}$ – коефіцієнт механізації виробництва; $П_{фondoозбр}$ – фондоозброєність праці.
Трудові ресурси (TP)	$TP = (k_1 \times K_{об.найм.пр}) + (k_2 \times K_{об.звіль.пр}) +$ $(k_3 \times K_{заг.об.прац}) + (k_4 \times K_{плин.кадр}) + (k_5 \times П_{праці})$	TP – трудові ресурси; k_i – коефіцієнт ваги показників оцінювання трудових ресурсів; $K_{об.найм.пр}$ – коефіцієнт обороту найманих працівників; $K_{об.звіль.пр}$ – коефіцієнт обороту звільнених працівників; $K_{заг.об.прац}$ – коефіцієнт загального обороту працівників; $K_{плин.кадр}$ – коефіцієнт плинності кадрів; $П_{праці}$ – продуктивність праці.

Аналіз наведених вище показників оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом дає змогу оцінити та проаналізувати ефективність управління кожним ресурсом у складі всього ресурсного потенціалу підприємства, що сприятиме підвищенню ефективності управління ресурсним потенціалом, що дозволяє визначити величину резервних можливостей для подальшого розвитку підприємства і сприяє створенню ефективної системи управління його ресурсним потенціалом.

Таким чином, ефективна діяльність підприємства насамперед забезпечується через якість використання та управління ресурсним потенціалом. Тому необхідно проводити детальну систематичну оцінку рівня використання ресурсного потенціалу та ефективності управління ним, знаходити недоліки та формувати шляхи їх усунення [37].

Василик Н.М. до основних етапів проведення оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства відносить:

- 1) визначення цілей і мети, вибір методів, принципів, методики та часового діапазону оцінки;
- 2) вибір виконавців та термінів проведення оцінки;
- 3) збір та обробка інформації;
- 4) оцінка наявності, складу та структури визначених складових ресурсного потенціалу підприємства та аналіз особливостей управління ними;
- 5) визначення та розрахунок показників ефективності використання складових ресурсного потенціалу підприємства (кількісним та/чи якісним методами);
- 6) визначення базових значень ефективності управління (відповідно до середньогалузевих та/чи стратегічних цілей підприємства) для кожного із вищерозрахованих показників у розрізі складових ресурсного потенціалу та переведення їх у бали (макс 10 б);
- 7) переведення розрахованих показників ефективності використання складових ресурсного потенціалу підприємства в бали шляхом зіставлення їх з встановленими вище базовими значеннями (макс 10 б);

8) розрахунок одиничних показників ефективності управління складовими ресурсного потенціалу підприємства шляхом зіставлення бальних значень рівня показника на підприємстві до відповідного базового значення;

9) розрахунок групових показників ефективності управління по кожній із складових ресурсного потенціалу підприємства шляхом добутку одиничних показників та їх відповідних коефіцієнтів вагомості ($\sum 1$ в межах кожної складової РПП);

10) визначення комплексних показників ефективності управління складовими ресурсного потенціалу підприємства шляхом сумування групових показників у межах кожного з видів потенціалів (мах значення 10);

11) інтегральний показник рівня ефективності управління ресурсним потенціалом (мах значення 10) має розраховуватись як сумування добутку комплексних показників оцінки ефективності управління складовими ресурсного потенціалу підприємства та їх відповідних коефіцієнтів вагомості ($\sum 1$);

12) порівняння комплексних та інтегрального показників із нормативною шкалою і визначення рівня досягнення ефективності управління;

13) перенесення розрахунків до матриці дій відповідно до досягнутого рівня ефективності управління ресурсним потенціалом та його складовими;

14) аналіз отриманих результатів оцінки та формування шляхів удосконалення управління ресурсним потенціалом на підприємстві [37].

Узагальнюючи, оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу передбачає проведення кількох етапів. По-перше, необхідно визначити найбільш важливі та пріоритетні види ресурсів для аналізу діяльності підприємства. По-друге, наступним кроком є оцінка ефективності використання кожної складової ресурсного потенціалу або групи ресурсів. По-третє, на основі отриманих розрахунків проводиться загальна оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства в цілому.

Цей поетапний аналіз дозволяє виявити найбільш критичні проблеми, які впливають на ефективність використання ресурсного потенціалу. За результатами аналізу можна визначити, які саме ресурси, будь то виробничі, трудові чи

фінансові, використовуються менш ефективно, що дозволяє ідентифікувати слабкі сторони підприємства. На основі цих висновків приймаються рішення щодо покращення ефективності використання конкретних ресурсів, спрямовані на усунення виявлених проблем та напрямів управління ресурсним потенціалом в цілому.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері використання ресурсного потенціалу лісового господарства

Комплексний підхід до вивчення і використання природних ресурсів означає виявлення, облік і оцінку всього різноманіття ресурсів території, розгляд об'єктів використання як складової частини цілого природного комплексу, визначення всіх можливих наслідків змін природи, обґрунтування та вибір таких шляхів господарської діяльності, що дозволяють найповніше використовувати ресурси, скоротити відходи та мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище.

Державне регулювання природокористування спрямоване на реалізацію еколого-економічної функції держави і неухильне дотримання стандартів екологічної безпеки. Воно забезпечує відповідальність за виконання державних програм; стабілізацію політики в оподатковуванні, фінансуванні, кредитуванні та формуванні бюджету, тобто виступає реальним механізмом включення природозахисної політики у функціонування господарських систем [43].

До основних елементів державних методів регулювання природокористування можна віднести:

- нормативно-правове та інформаційне забезпечення, дані загальнодержавних екологічних програм, фінансово-економічні важелі;
- екологічне планування, яке забезпечує розробку та наукове обґрунтування напрямів еколого-економічного розвитку як країни в цілому, так і окремих регіонів та лісових господарств;
- бюджетне та грошово-кредитне регулювання.

Управління лісокористуванням має юридичне підґрунтя та базується на нормативно–правових актах, таких як: державні та міжнародні правові норми, Укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні акти (НП(С)БО, П(С)БО, Інструкції, Методичні вказівки) та ін. (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Юридичне підґрунтя управління лісокористуванням

№ з/п	Документи
1	Державні та міжнародні правові норми: Конституція України, Лісовий Кодекс України, Земельний Кодекс України, Податковий кодекс, Кодекс про адміністративні правопорушення; Закони України: «Про охорону навколишнього середовища», «Про екологічну експертизу», «Про тваринний світ», «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики до 2020 року», «Про мораторій на проведення суцільним рубок на гірських схилах в ялицево–букових лісах карпатського регіону», «Про оцінку землі», «Про оренду землі», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», «Про Червону книгу України», МСБО 41 «Сільське господарство», Директиви ЄС
2	Укази Президента: «Про Положення про Державне агентство лісових ресурсів України», «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів і зелених насаджень», «Про природно–заповідний фонд України» та інші
3	Постанови Верховної Ради України: «Про основні напрямки державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки»; «Про рекомендації парламентських слухань щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні» та інші
4	Постанови КМУ: «Про порядок спеціального використання лісових ресурсів», Державна програма «Ліси України 2002–2018», «Ліси України 2016–2020», «Правила відпуску деревини на пні в лісах України», «Про затвердження Правил відновлення лісів і лісорозведення», «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок», «Про затвердження правил поліпшення якісного складу лісів», «Про затвердження такс для обчислення шкоди, заподіяної лісу», «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно–заповідного фонду України», «Про розмір та порядок визначення втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню», «Про затвердження санітарних правил в лісах України», «Про затвердження Положення про державну лісову охорону», «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат», «Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України», «Про затвердження Правил заготівлі живиці в лісах України», «Про концепцію збереження біологічного різноманіття України», «Положення про мисливське господарство та порядок здійснення полювання», «Порядоку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді, створення захисних лісових насаджень та пожежозахисних лісових смуг»

5	НП(С)БО: 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», 30 «Біологічні активи», 16 «Витрати», 7 «Основні засоби», 9 «Запаси», 28 «Зменшення корисності активів»
---	---

Продовження таблиці 1.6

6	Методичні рекомендації та інструкції: Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України, Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, Методичні вказівки з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах ДАЛРУ, Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, Інструкція з обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України, Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, Тимчасова інструкція електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України, Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (в частині ведення обліку на бухгалтерських рахунках класу 8 «Витрати за елементами»), Роз'яснення щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1–підприємництво (річна) «Структурне обстеження підприємства» та інші
7	Накази Державного агентства лісових ресурсів України
8	Національні стандарти: ДСТУ 2980–95. Лісові культури; ДСТУ 3404–97. Лісівництво та інші

Джерело: Систематизовано автором на основі [45,46]

Управління на мікрорівні лісовим господарством регулюється шляхом ведення звітності з операцій лісокористування. Ця звітність поділяється на зовнішню, яка включає фінансову, статистичну та податкову звітність, і внутрішню звітність. Останню складають фахівці лісогосподарського підприємства та фахівці підрозділів лісництва (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Звітність про операції з лісокористування та ведення господарства на
мікрорівні

№ з/п	Тип звітності	Документи
-------	---------------	-----------

1	Фінансова	Форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; Форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»; Форма 4 «Звіт про власний капітал»; Форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; Форма 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».
---	-----------	--

Продовження таблиці 1.7

2	Статистична	Звіт про товарообіг; Звіт про обсяги платних послуг; Звіт про використання робочого часу; Звіт з праці Ф-1ПВ; Звіт про використання води; Звіт про порушення лісового законодавства та проведення лісозахисних робіт; Звіт про обсяги продукції, робіт та послуг лісового господарства; Звіт про перераховані внески, перерахування та витрати, пов'язані з загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
3	Податкова	Декларація податку на додану вартість; Декларація податку на прибуток з додатками; Розрахунок частини чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету за результатами щоквартальної фінансово-господарської діяльності; Звіт про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску; Податкова декларація про збір за користування радіочастотним ресурсом України; Податковий розрахунок комунального податку; Розрахунок збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету; Розрахунок збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики; Розрахунок за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду; Розрахунок земельного податку; Розрахунок податку з транспортних власників; Розрахунок збору за забруднення навколишнього середовища.
4	Звітність, яку складають фахівці лісництва (первинна документація)	Звіт про рух основних засобів, матеріальних цінностей і бланків суворої звітності; Звіт по праці, заробітній платі і витратах на виробництво; Звіт про заготівлю насіння; Касовий звіт; Звіт про рух лісопродукції; Звіт про використання транспорту і механізмів; Звіт про рух паливно-мастильних матеріалів; Виробничий звіт про роботу лісопильно-деревообробного цеху;
5	Звітність, яку складають фахівці	Наказ про облікову політику; Звіт по заробітній платі 1-ПВ;

	лісогосподарських підприємств	Звіт по заробітній платі 3-ПВ; Звіт про стан нормування праці на підприємстві; Штатний розпис; Звіт про виконання плану заходів по бюджетних програмах; Звіт про стан платоспроможності підприємства; Форма 1-Ліс (калькуляція); Форма 3ЛГ; Форма 1-П; Форма 1-ПЕ; Форма 1-підприємство; Звіт про рівень цін на лісопродукцію реалізовану; Звіт по рентабельності; Форма 10-ЛГ Звіт про виконання виробничого плану по лісовому господарству (загальна); Форма 10-ЛГ по загальному бюджету та спеціальному фонду; Звіт керівника; Звіт про основні фінансовогосподарські показники діяльності підприємства; Звіт про виконання фінансового плану; Моніторинг та інша.
--	-------------------------------	--

Джерело: Систематизовано автором на основі [45,46]

Дані, що стосуються діяльності підприємств лісового господарства, виступають в ролі результативної інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих рішень. Моделювання системи інформації для обліково-аналітичного забезпечення включає наступні види даних:

1. Первинна інформація про господарські факти. Дані виникають внаслідок конкретних операцій та подій, що мають місце в процесі господарської діяльності.

2. Зовнішня звітність. Включає нормативні документи, фінансову, податкову, статистичну та спеціальну звітність, яка подається відповідно до законодавства або вимог зовнішніх стейкхолдерів.

3. Внутрішня звітність. Складається з звітів, що складаються в лісництвах, цехах, виробничих ділянках, підрозділах та відповідальних спеціалістах лісового господарства.

4. Дані інших спостережень. Включають дані, що стосуються менеджменту, маркетингу, екології, соціально-політичної сфери, що допомагають враховувати різні аспекти діяльності підприємств лісового господарства.

Всі ці дані узгоджено використовуються для формування комплексної інформації, яка служить основою для прийняття ефективних та обґрунтованих управлінських рішень (рис 1.5).

Окрім цього, дані про діяльність підприємств лісового господарства можна поділити на п'ять категорій:

- екологічні дані (дані про шкідників лісу, пожежі, стихійні лиха, ерозійні процеси, диких звірів і птахів);
- технологічні дані (технології лісгосподарського виробництва, інформація про спеціальні дослідження, напр., GPS-навігації та ін.);
- фінансово-економічна інформація (планова, облікова, звітна інформація, фінансова інформація);
- технічні дані (технічні стандарти, норми та правила виробництва, нові технології);
- юридична інформація (актуальна нормативно-правова база, зміни законодавства).

Рис. 1.5. Взаємозв'язок даних для формування системи обліково-аналітичного забезпечення [46].

Обліково-аналітичне забезпечення лісових господарств повинно бути раціонально сплановане, інформаційно та методично забезпечене, чітко розподілене між виконавцями, а також результати повинні бути кваліфіковано оформлені. Основною метою цієї системи є ефективна оцінка кінцевого результату діяльності лісового господарства та центрів відповідальності протягом необхідного для керівництва періоду.

Висновки до розділу 1

Перспективи розвитку виробництва на підприємстві характеризуються рівнем та станом його ресурсного потенціалу й спроможністю ефективно використовувати цей потенціал. Таким чином, ресурсний потенціал відіграє значну роль у системі ефективної роботи підприємства, оскільки його можна вважати засобом для максимізації прибутку й підвищення рівня конкурентоспроможності.

Ресурсний потенціал підприємства охоплює систему наявних ресурсів цього підприємства, а також тих, які можуть бути залучені, враховуючи вимоги зовнішнього середовища у майбутньому, та здатність підприємства ефективно мобілізувати ці ресурси в необхідний момент для забезпечення його економічного росту.

Управління ресурсним потенціалом підприємства – це складний, динамічний процес, який передбачає систему прийняття й реалізації управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання, нарощення та оптимізацію ресурсного потенціалу підприємства задля досягнення визначених цілей, забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємств. Загалом система управління ресурсним потенціалом повинна бути спрямована на досягнення стратегічних цілей та сприяти адаптації підприємства до змін у ринковому середовищі. Це, в свою чергу, допомагатиме підприємству більш ефективно використовувати наявні ресурси та підсилити його конкурентні переваги на ринку.

Належна та систематична оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом дозволяє вчасно виявляти недоліки та визначати можливості подальшого більш ефективного залучення ресурсного потенціалу в діяльність підприємства. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу передбачає проведення кількох етапів. По-перше, необхідно визначити найбільш важливі та пріоритетні види ресурсів для аналізу діяльності підприємства. По-друге, наступним кроком є оцінка ефективності використання кожної складової ресурсного потенціалу або групи ресурсів. По-третє, на основі отриманих розрахунків проводиться загальна оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства в цілому.

Управління лісокористуванням має юридичне підґрунтя та базується на нормативно-правових актах, таких як: державні та міжнародні правові норми, Укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні акти (НП(С)БО, П(С)БО, Інструкції, Методичні вказівки) та ін. Управління на мікрорівні лісовим господарством регулюється шляхом ведення звітності з операцій лісокористування. Ця звітність поділяється на зовнішню, яка включає фінансову, статистичну та податкову звітність, і внутрішню звітність. Останню складають фахівці лісогосподарського підприємства та фахівці підрозділів лісництва

Обліково-аналітичне забезпечення лісових господарств повинно бути раціонально сплановане, інформаційно та методично забезпечене, чітко розподілене між виконавцями, а також результати повинні бути кваліфіковано оформлені. Основною метою цієї системи є ефективна оцінка кінцевого результату діяльності лісового господарства та центрів відповідальності протягом необхідного для керівництва періоду.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДП "ЄМІЛЬЧИНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК"

2.1. Організаційно-управлінський аналіз діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Дочірнє підприємство «Ємільчинський лісгосп АПК» Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради засноване Житомирським обласним комунальним агролісогосподарським підприємством «Житомироблагроліс» Житомирської обласної ради на спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст області і перебуває в управлінні Житомирської обласної ради.

Відповідно до свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» зареєстроване Ємільчинською районною державною адміністрацією Житомирської області 24 червня 2003 року. Місцезнаходження підприємства: 11201, смт. Ємільчине Житомирської області, вул. Партизанська, 13. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» господарює на площі 43,5 тис. га. Підприємство об'єднує 3 лісництва, в яких загалом працює 112 осіб. Половина працюючих – фахові лісівники. Підприємство створене з метою діяльності на промисловій основі у сфері розвитку та організації лісового господарства, охорони і захисту лісів, одержання прибутку від господарської діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» організовує свою діяльність самостійно або у співробітництві з іншими підприємствами та спеціалістами. Підприємство може вступати в договірні правовідносини з юридичними особами незалежно від форм власності та фізичними особами, а також може бути посередником між ними при виконанні робіт та наданні послуг, що належать до предмету діяльності підприємства.

ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» є юридичною особою. Права і обов'язки юридичної особи підприємство набуває з дня його державної реєстрації. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» здійснює свою діяльність на основі і відповідно до чинного законодавства України, рішень Житомирської обласної ради, наказів Засновника та Статуту. Підприємство діє за принципами повного госпрозрахунку, самофінансування, самоокупності, а також має самостійний баланс, поточний, валютний та інші рахунки в банківських установах, круглу печатку з власним найменуванням, штампи, бланки, знак для товарів та послуг, власну емблему, іншу атрибутику юридичної особи. Основними напрямками діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» є:

- лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві;
- лісозаготівлі;
- надання допоміжних послуг у лісовому господарстві;
- вирощування інших багаторічних культур;
- мисливство, відновлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг;
- лісопильне та стругальне виробництво;
- виготовлення, переробка та реалізація сировини, лісоматеріалів, інших матеріалів;
- організація оптової, роздрібної торгівлі лісопродукцією, продукцією переробки, продукцією виробничо–технічного призначення;
- здійснення заходів щодо раціонального використання лісів, їх підновлення та збереження;
- ведення обліку лісів;
- проведення заходів щодо посилення водоохоронних, захисних, санітарно–гігієнічних, оздоровчих та інших функцій лісу;
- забезпечення додержання встановленого режиму на територіях і
- об'єктах природо заповідного фонду;
- прогнозування та вирішення проблем ефективного використання лісових ресурсів;

- контроль за раціональним веденням лісозаготівельних робіт та використанням лісових ресурсів;
- інші види діяльності, які не потребують ліцензуванню і отримання дозволу та не заборонені чинним законодавством України.

Основними видами продукції, що випускається є: деревина розпиляна і розколена, пиломатеріали, тара дерев'яна, бруски, планки та ін. Крім задоволення потреб народного господарства в деревині, ліси підприємства мають велике природоохоронне і рекреаційне значення. Вони виконують ґрунтозахисні, водоохоронні, естетичні і санітарно-гігієнічні функції.

Серед основних покупців управління ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» можна виділити такі: Алмінаукан Орман (Туреччина), Древнотех (Польща), Заклад Древний (Польща), Дредекс (Польща), ВаШсУоод (Польща), Тріганс Компані (Чехія), ЕД-КЕЛ Компані (Румунія), Дредексім, Фірма ЦМХ, Мобіл Інвестінг, Байонне Ворлвайд, тощо.

Клімат району розташування лісгоспу помірно-континентальний, що створює сприятливі умови для ведення лісового господарства. Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень відносяться пізні весняні і ранні осінні заморозки, а в окремі роки значна кількість опадів, які приводять до надмірної зволоженості ґрунтів. Територія лісгоспу за характером рельєфу являє собою рівнину з незначними підвищеннями і котловинними впадинами.

Для створення й успішного функціонування системи планування на підприємстві має бути створено певні передумови організаційного, інформаційного й кадрового характеру. Оскільки змістова інтеграція планових завдань і суб'єктів планування, як уже зазначалося, здійснюється в межах організаційної структури підприємства, то основні контури планової й організаційної піраміди мають збігатися. Система планування потребує належного інформаційного забезпечення, а саме: розвиненої прогнозно-аналітичної системи з адекватною методичною базою, чіткої системи

управлінського й фінансового обліку, ефективної системи електронного оброблення інформації та передавання даних.

В основі планування на ДП «Смільчинський лісгосп АПК» лежить системний підхід, заснований на всебічному і послідовному вивченні стану підприємства, його внутрішнього і зовнішнього середовища.

Система планування на досліджуваному підприємстві відповідає наступним принципам:

Принцип комплексності. Результати економічної діяльності різних підрозділів багато в чому залежать від рівня розвитку техніки, технології, організації виробництва, використання трудових ресурсів, мотивації праці, прибутковості та інших факторів. Всі вони утворюють цілісну комплексну систему планових показників, так що будь-яке кількісне або якісне зміна хоча б одного з них приводить, як правило, до відповідних змін багатьох інших економічних показників. Тому необхідно, щоб ухвалені планові та управлінські рішення були комплексними, що забезпечують облік змін як в окремих об'єктах, так і в кінцевих результатах всього підприємства.

Принцип ефективності вимагає розробки такого варіанту виробництва товарів і послуг, який при існуючих обмеженнях використовуваних ресурсів забезпечує отримання найбільшого економічного ефекту. Відомо, що кожен ефект в кінцевому підсумку полягає в економії різних ресурсів на виробництво одиниці продукції. Першим показником планованого ефекту може служити перевищення результатів над витратами.

Принцип оптимальності має на увазі необхідність вибору кращого варіанта на всіх стадіях планування з декількох можливих альтернатив.

Принцип пропорційності, тобто збалансований облік ресурсів і можливостей підприємства.

Принцип науковості, тобто облік останніх досягнень науки і техніки.

Принцип деталізації, тобто ступеня глибини планування.

Принцип простоти і ясності, тобто відповідності рівню розуміння розробників і користувачів плану.

Відповідно до зазначених принципів на ДП «Смільчинський лісгосп АПК» планування представлене:

– стратегічним (планування досягнення цілей становить зміст стратегічного планування. На основі поставлених цілей тут визначаються обсяги й структура продуктово–асортиментної програми підприємства, а також ресурсів (потенціалу), необхідних для виробництва та реалізації продукції. Стратегічне планування безпосередньо пов'язане з діяльністю підприємства в так званому довгостроковому періоді, оскільки зміна потенціалу передбачає планування розміру підприємства, структури виробництва (виробничої потужності), структури капіталу, а також організаційної структури, юридичної форми й системи управління підприємством у цілому);

– тактичним (у процесі тактичного планування, на відміну від стратегічного, функціонування підприємства розглядається в межах певного періоду, найчастіше – річного, у рамках певної продуктової програми, заданого потенціалу й системи управління. Воно охоплює всі сфери виробничо–господарської діяльності підприємства й підпорядковує їх досягненню цілей. Традиційно комплекс планів відображає функціональні сфери діяльності підприємства, а саме: випуск продукції, її реалізацію; забезпечення виробництва необхідними засобами (обґрунтування виробничою потужністю), матеріальними й трудовими ресурсами; визначення витрат і фінансових результатів. У підсистему тактичного планування входить також розроблення планів за виробничими й обслуговуючими підрозділами підприємства, які конкретизують досягнення загальних цілей для кожного з них. У межах тактичного планування розробляються також окремі проекти щодо здійснення загальних стратегічних і поточних планів, які не передбачають змін у потенціалі підприємства);

– оперативно–календарним (оперативне планування виробництва полягає в розробці найважливіших об'ємних та календарних показників виробничо–господарської діяльності підприємства. Всякий процес оперативного планування передбачає виконання економістами–менеджерами таких етапів діяльності, як вибір стратегії розвитку підприємства, обґрунтування форми організації

виробництва, визначення логістичної схеми руху матеріальних потоків, розробка основних календарно–планових нормативів, оперативне планування роботи виробничих підрозділів, організаційна підготовка виробництва, безпосередня організація оперативної роботи, поточний контроль і регулювання ходу виробництва. Основне завдання оперативного планування зводиться в кінцевому підсумку до забезпечення на підприємстві злагодженого і ритмічного ходу всіх виробничих процесів з метою найбільшого задоволення основних потреб ринку, раціонального використання наявних економічних ресурсів і максимізації прибутку, що отримується).

У плануванні ДП «Смільчинський лісгосп АПК» своєї діяльності беруть участь всі служби підприємства, як виробничі, так і функціональні. Функції в допомозі планування на ДП «Смільчинський лісгосп АПК» відіграє бухгалтерія, що здійснює контроль та аналіз виконання планів.

Економічний стан підприємств лісового господарства в значній мірі залежить від ефективності внутрішньогосподарського управління, що має забезпечувати розробку і реалізацію заходів, спрямованих на сталий розвиток лісового господарства, оскільки основним джерелом грошових надходжень є реалізація заготовленої деревини. Важливість діагностики підприємств обґрунтовується соціально-економічними критеріями їх функціонування.

Лісогосподарські підприємства забезпечують весь цикл лісогосподарських робіт – від збору лісового насіння до заготівлі деревини під час рубок головного користування. Саме тому на ДП «Смільчинський лісгосп АПК» важливе значення приділяється плануванню діяльності. Основою для планування і проведення будь–яких заходів в лісових екосистемах є матеріали лісовпорядкування, які включають в себе характеристику лісових ділянок та проєктовані заходи, зокрема і рубки. Жодна вирубка дерев, навіть санітарна, не може бути призначена без використання даних таксаційних описів і відповідних картографічних матеріалів.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві розпочинається з вибору форми організації обліку на підприємстві. У ДП «Смільчинський лісгосп АПК» діє бухгалтерська служба, на яку покладено обов’язки щодо ведення

бухгалтерського обліку і складання бухгалтерської звітності. Бухгалтерська служба є самостійним структурним підрозділом підприємства на чолі з головним бухгалтером. Бухгалтерський облік здійснює декілька бухгалтерів, обов'язки між якими розподілені за видами діяльності або ділянками обліку. У своїй діяльності бухгалтери керуються Посадовою інструкцією, в якій зазначено їх обов'язки, права та відповідальність.

Організаційна структура бухгалтерської служби підприємства є наступною (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Організаційна структура управління бухгалтерської служби

ДП «Смільчинський лісгосп АПК»

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві несе керівник підприємства, який створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечення неухильного виконання всіма підрозділами службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання первинних документів.

Функціонування відділу бухгалтерського обліку відбувається на основі Положення про відділ бухгалтерського обліку.

Головний бухгалтер на підприємстві:

—забезпечує дотримання єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності;

—контролює відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

—бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з недостачами й зловживаннями матеріально відповідальних та інших осіб. Головний бухгалтер

складає та подає податкові та статистичні звітності. Функціонування бухгалтера відбувається на основі наявних посадових інструкцій відділу. Оформлення трудових відносин з бухгалтером відбувається на основі трудової угоди.

У ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» застосовується журнально–ордерна форма організації бухгалтерського обліку. Журнально–ордерна форма обліку ґрунтується на застосуванні журналів–ордерів, де збираються і систематизуються дані первинних документів, необхідні для синтетичного і аналітичного обліку. Послідовність облікових записів при журнально–ордерній формі наведено на рис. 2.2.

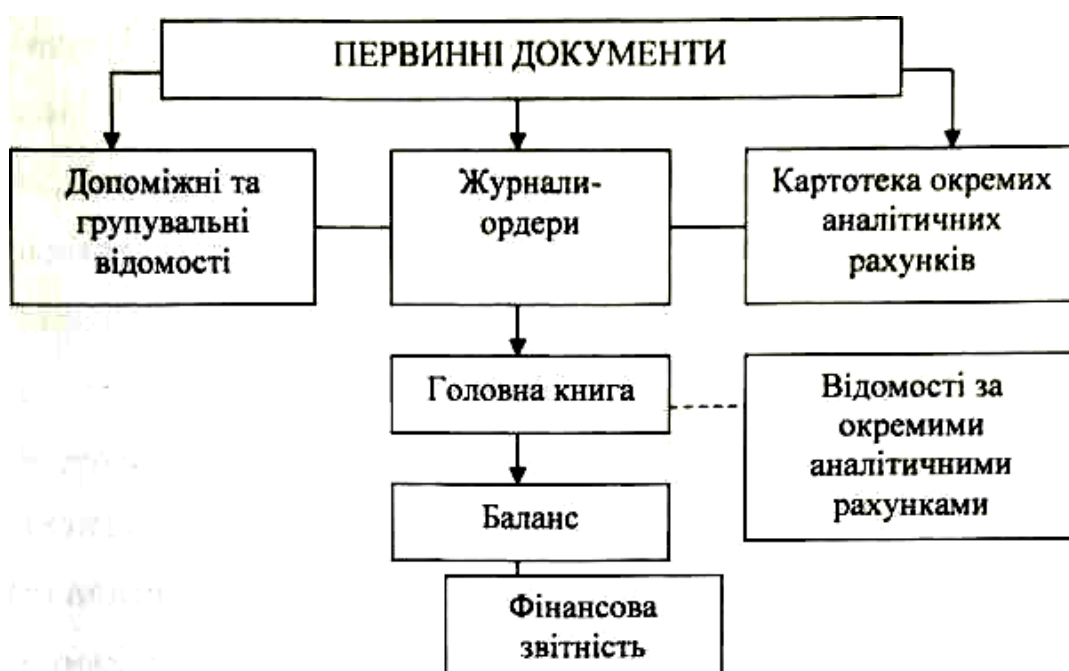

Рис. 2.2. Загальна схема журнально–ордерної форми обліку

Аналітичний облік ведеться за допомогою карток аналітичного обліку.

Інструментом організації бухгалтерського обліку на підприємстві є облікова політика. Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності. Облікова політика на підприємства затверджується наказом про облікову політику.

В наказі про облікову політику обов’язково зазначається:

–порядок визначення тривалості операційного циклу з метою подальшого розподілу активів і зобов’язань між статтями балансу;

- класифікація необоротних активів;
- величина вартісного критерію віднесення необоротних активів з числа основних засобів до малоцінних необоротних матеріальних активів;
- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів;
- переоцінка необоротних активів;
- класифікація запасів та методи оцінки запасів при вибутті;
- порядок обліку і розподілу транспортно—заготівельних витрат;
- порядок створення резерву сумнівних боргів;
- перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції;
- перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат;
- порядок розподілу загальновиробничих витрат;
- перелік адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат;
- перелік пов'язаних з підприємством сторін;
- види сегментів діяльності підприємства.

Одиницею обліку вважають окремий об'єкт основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, окремий вид біологічних активів.

Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів та нематеріальних активів прийняти рівною 0 (нуль) гривень. Амортизацію об'єктів основних засобів нараховують прямолінійним методом.

При переоцінці суму дооцінки зараховувати до нерозподіленого прибутку.

Основні засоби в установах обліковуються за місцем їх зберігання (місцезнаходженням) та в бухгалтерії за інвентарними об'єктами.

Організація обліку наявності основних засобів передбачає організацію матеріальної відповідальності інвентарного й аналітичного обліку, а також контролю за використанням необоротних активів. Основним завданням організації наявності необоротних активів установи (організації) є забезпечення збереження цієї категорії її активів.

Організація матеріальної відповідальності полягає у виробленні оптимального механізму юридичної відповідальності, який полягає в тому, що працівник зобов'язаний відшкодувати повністю або частково матеріальні збитки, які сталися з його вини.

Матеріальна відповідальність закріплюється зазначенням у наказі про облікову політику прізвища, ім'я, по батькові працівника, назви його посади та сфери матеріальної відповідальності, водночас у бухгалтерії має бути сформовано окремий список матеріально відповідальних осіб за структурними підрозділами із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові, виду цінностей, дати проведення планових інвентаризацій (табл. 2.1.).

Крім договору про повну матеріальну відповідальність існує ще один документ, який закріплює за працівником обов'язки щодо збереження цінностей. Цей документ має назву довіреності.

Таблиця 2.1.

Список матеріально–відповідальних осіб ДП «Смільчинський лісгосп АПК»

Найменування структурного підрозділу	Посада	ПІБ	Вид цінностей	Дата проведення інвентаризації
Відділ матеріально–технічного	Економіст з постачання	Никончук М.І.	Матеріальні цінності	01.09.23
Транспортна дільниця	Інженер з безпеки руху	Івченко А.О.	Матеріальні цінності	01.09.23
Виробництво	Виконроб	Богдан С.О.	Матеріальні цінності	01.09.23
Склад	Завідуючий складом	Васілакій Г.П.	Матеріальні цінності	01.09.23
Планово–економічний відділ	Гол. економіст	Кобилянська Т.П.	Матеріальні та вартісні	01.09.23 01.01.23

Остаточну оформлену довіреність, підписану керівником та головним бухгалтером, затверджують печаткою та видають особі, яка має одержувати

відповідні цінності. Відомості про видану довіреність вносяться до Журналу реєстрації довіреностей (табл. 2.2).

З огляду на особливий статус цього первинного посадового документа особа, яка здійснює облік, реєстрацію та видачу довіреностей, має наскрізно пронумерувати його сторінки й прошнурувати. Підготовлений так Журнал скріплюється печаткою підприємства та підписами її керівника й головного бухгалтера.

Організація інвентарного обліку полягає передусім у розробці системи кодування інвентарних номерів. Інвентарний облік здійснюється за інвентарними об'єктами, який вважається закінчений конструктивний пристрій з усім належним до нього устаткуванням. Отже, йдеться про конструктивно виокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій, або цілісний комплекс конструктивно об'єднаних предметів, що становлять одне ціле і разом виконують певні функції.

Таблиця 2.2.

Журнал реєстрації відомостей

№ довіреності	Дата видачі ;	Строк дії довіреності	Посада і прізвище особи, якій видано довіреність	Найменування постачальника	Номер і дата контракту, наряду, рахунка, специфікації та іншого документа або повідомлення	Розписка особи, що одержала цінність	Позначка про використання довіреності (№ і дата)
23	01.10.20	до 10.10.23	Кобилинський Ю.В.	1111 «Арест»	№0425 рахунка— фактури	№2541	+ •
24	02.10.20	до 11.10.23	Никончук М.І.	ТОВ «Едельвейс»	№07412	№635	+ "

Всі господарські операції на ДП «Смільчинський лісгосп АПК» записуються в хронологічному порядку на підставі первинних документів. З метою упорядкованості руху та своєчасності одержання первинних документів для записів у бухгалтерському обліку наказом керівника підприємства

встановлено графік документообігу. Він забезпечує оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через які проходить кожен первинний документ, визначає мінімальний термін його знаходження в підрозділі, а також сприяє поліпшенню облікової роботи, посилює контрольні функції бухгалтерського обліку, підвищує рівень його механізації.

Бухгалтерський облік у ДП «Смільчинський лісгосп АПК» ведеться із застосуванням комп'ютерної програми «1С: підприємство» – бухгалтерський облік для лісових господарств України.

Документообіг в «1С: підприємство» – бухгалтерський облік для лісових господарств України відповідає встановленим стандартам:

- вміщує повний набір первинних документів, в тому числі: відрядний наряд, витрати матеріалів, прихід продукції, подорожній лист, товарно–транспортна накладна, картонка обліку роботи автомобіля, які формують комплекс проводок по обліку витрат, руху лісопродукції і матеріалів, списанню палива, нарахуванню відрядної заробітної плати;

- здійснює автоматичний облік собівартості продукції на верхніх і нижніх складах, а також в цехах переробки лісопродукції;

- дає можливість отримати аналіз руху лісопродукції в розрізі видів складів: франко–трель, франко–ліс, РГК, РД, нижніх складів, цехів переробки;

- формує специфічні звіти по діяльності лісового господарства: форма 10ЛГ, звіти по руху і реалізації лісопродукції, звіти по групам витрат, звіти по роботі автотранспорту та ін.;

- дозволяє вести облік витрат по виробництву на різних субрахунках 23 рахунку, розподіляти витрати в кінці місяця і визначати фінансовий результат діяльності підприємства (прибуток, збиток);

- автоматизує наступні ділянки бухгалтерського обліку: облік операцій по банку і касі, основних засобах, нематеріальних активах, інших необоротних активах, МБП, валютних операціях, запасах, розрахунках з постачальниками та покупцями, розрахунках з підзвітними особами, валових доходах і витратах, а також податковий облік валюти та основних засобів;

—облік основних засобів дає можливість отримувати в автоматичному режимі додаткові звіти по введенню в експлуатацію, нарахуванню зносу, модернізації, ліквідації, продажу та наявності основних засобів по місцях зберігання (інвентаризаційний опис);

—дозволяє нараховувати заробітну плату по всім джерелам (статтям) фінансування, різним графікам роботи;

—передбачає розрахунок заробітної плати по відрядним нарядам використовуючи розцінки, галузеві норми виробітку та часу;

—враховує всі передбачені законодавством України нарахування (різні види доплат, премій) та утримання;

—передбачає облік і автоматичний розрахунок відпусток, лікарняних листів та інших видів нарахувань по середньому заробітку;

—автоматично розраховує податки із співробітників та з підприємства з урахуванням основних пільг по оподаткуванню;

—вміщує необхідний набір довідників для введення і зберігання інформації, повний набір регламентованих звітів, довідок, повні звіти по персоніфікації, звіти в статистику;

—формує в електронному вигляді звітність по ПДФО (форма 1 ДФ) і звітність по ЄСВ ;

—формує галузеві звіти (журнали—ордери);

—формує податкову звітність, звіти в фонди, статистичну звітність.

Організаційна структура управління на підприємстві є лінійно—функціональною, що спирається на розподіл повноважень та відповідальності по функціях управління по горизонталі та прийняття рішення по вертикалі. Лінійно—функціональна структура дозволяє організувати управління за лінійною схемою, а функціональні відділи управління лише допомагають лінійним керівникам вирішувати управлінські завдання. При цьому лінійні керівники не підпорядковані керівникам функціональних відділів апарату управління. Така структура управління завдяки своїй ієрархічності забезпечує швидку реалізацію

управлінських рішень, сприяє спеціалізації і підвищенню ефективності роботи функціональних підрозділів, оживлює швидкий маневр ресурсами.

Розглянута структура управління завдяки своїй ієрархічності забезпечує швидку реалізацію управлінських рішень, сприяє спеціалізації і підвищенню ефективності роботи функціональних підрозділів, оживлює швидкий маневр ресурсами.

Директор є виконавчим органом підприємства і здійснює оперативне керівництво його поточною діяльністю. Заступником директора є заступник головний лісничий, обов'язком якого є ведення господарства в лісництві, проведення державного контролю у відповідності з встановленими для підприємства повноважень.

Головний інженер ДП «Смільчинський лісгосп АПК» керує науково–дослідними та експериментальними роботами, безпосередньо відповідає за удосконалення техніки і технології виробництва. В його обов'язки входить також технічна підготовка та обслуговування виробництва, розробка заходів щодо підвищення якості продукції та дотримання технологічної дисципліни.

Постачальницько–збутовою діяльністю займається начальник відділу збуту та зовнішньоекономічної діяльності та спеціаліст з матеріально–технічного постачання. Спеціаліст з матеріально–технічного постачання здійснює керівництво господарсько–фінансовою діяльністю підприємства по матеріально–технічному забезпеченню, заготівлі і збереженні сировини, збуту продукції, ефективне і раціональне використання матеріальних і фінансових ресурсів. Забезпечує своєчасне складання договорів з постачальниками сировини та споживачами продукції, виконання завдань і обов'язків по поставках продукції (кількості, асортименту, якості строкам).

Бухгалтерську службу на підприємстві очолює головний бухгалтер, в складі бухгалтерів–економістів. Вони відповідають за організацію бухгалтерської роботи на підприємстві.

Основними спеціалістами є лісники та мисливознавці, інженери лісового господарства, інженери лісових культур.

Крім основних підрозділів на підприємстві існують відокремлені лісопункти, лісосклади, лісництва відповідно до означених районів.

В лісопунктах керівництво відбувається через начальників лісопунктів та технічних керівників. За лісоскладом закріплені начальник лісокладу, бухгалтер, майстри лісокладу, майстри переробки деревини, майстер розкряджування.

В лісництвах відповідно районів керівником є лісничі, спеціалістами лісництва є майстри лісу, майстри обходу, егері, інженери лісового господарства.

З метою регулювання діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» на підприємстві діє служба внутрішнього контролю, яка діє на основі ЖОКАП «Житомироблагрополіс».

Суб'єктами внутрішнього контролю виступають:

а) суб'єкти організації (керівник, власник або підпорядкований йому орган – на них покладено обов'язок організувати контрольну діяльність на підприємстві);

б) суб'єкти здійснення контролю (працівники підприємства, які підпорядковані керівнику підприємства; підрозділи апарату управління, на яких делеговано контрольні функції адміністрацією).

в) користувачі результатів — менеджери та власники підприємств. Менеджери підприємства зацікавлені в інформації, яку можна використати безперечно для прийняття рішень щодо господарської діяльності, а власники керуються результатами служби внутрішнього контролю для прийняття рішень щодо подальшої долі підприємства.

На підприємстві сформована служба внутрішнього контролю. Структура суб'єктів внутрішньогосподарського контролю на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» наведена на рис. 2.3.

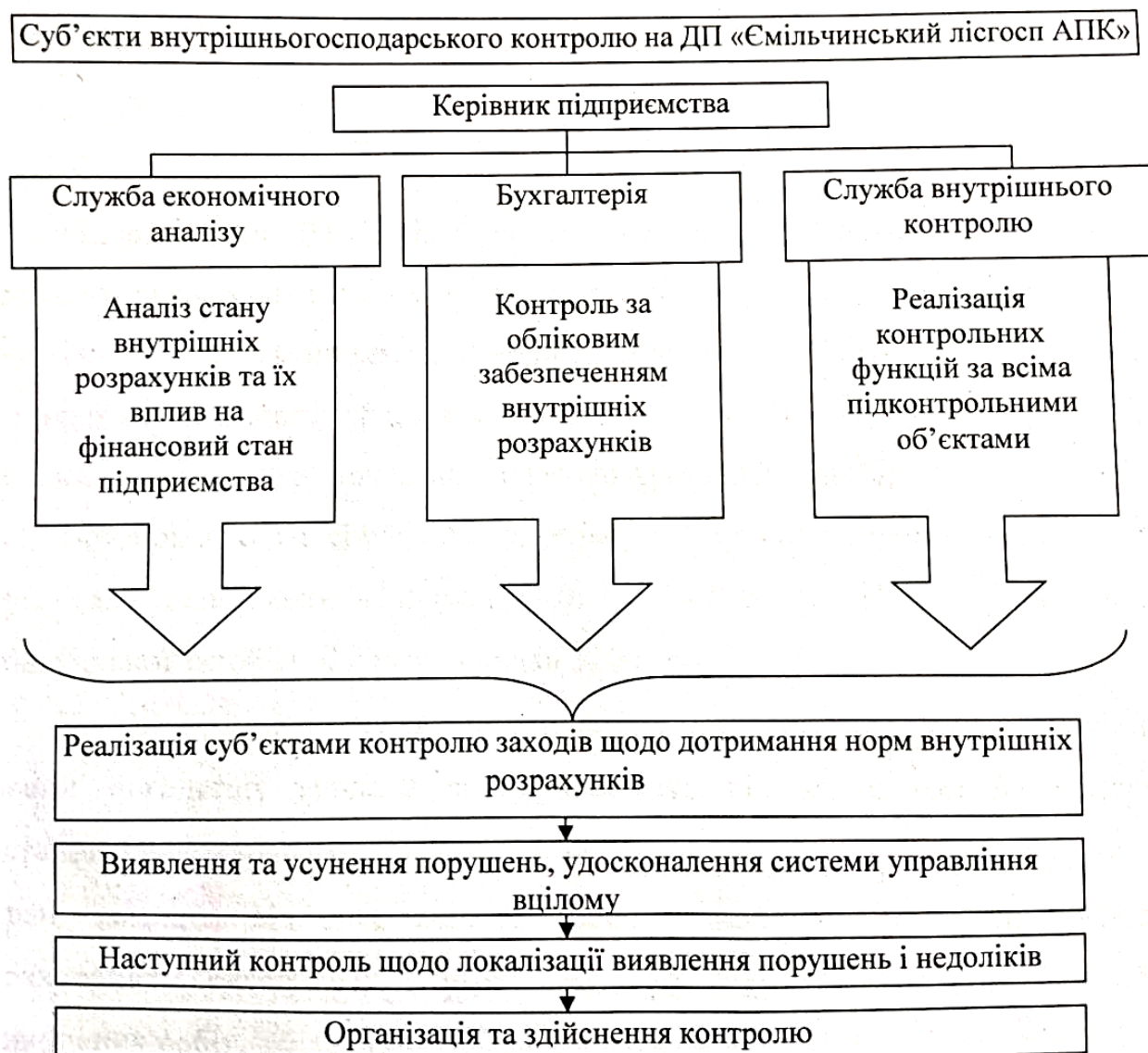

Рис. 2.3. Структура суб'єктів внутрішньогосподарського контролю на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Служба внутрішнього контролю на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» займає проміжну ланку між підрозділами та користувачами результатів його діяльності в плані контролю та аналізу щодо операцій, які здійснюються в межах підрозділів, та надання пропозицій власникам щодо прийняття рішення з приводу їх поліпшення. В даному випадку служба внутрішнього контролю — незалежний орган, не підпорядкований жодному зі структурних одиниць підрозділів. Інформація про внутрішні розрахунки в системі внутрішнього контролю оцінюється, зводиться, за допомогою зустрічної перевірки контролюється та аналізується. В результаті користувачі (власники) отримують достовірну

інформацію про ефективність використання ресурсів, які надані підрозділам в межах групи, прибутковість чи збитковість операцій кожного із учасників групи.

Оплата праці ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» здійснюється згідно з чинним законодавством, Галузевою угодою працівників лісових галузей України та Колективним договором. Відповідно Колективного договору підприємства оплату праці проводять за формами і системами (відрядна, відрядно–преміальна, почасова, почасово–преміальна, інші).

На ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» застосовують дві форми оплати праці: погодинну (оплата праці залежить від відпрацьованого часу і встановлених тарифних ставок чи посадових окладів) і відрядну (оплата праці залежить від виготовленого обсягу продукції (робіт чи послуг) з урахуванням складності й умов праці та відрядних розцінок за об'єм виконаних робіт.

Тарифні ставки робітників на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» визначаються шляхом множення тарифної ставки робітника І розряду на відповідні міжрозрядні тарифні коефіцієнти та коефіцієнти співвідношень місячних тарифних ставок. При покращенні фінансового стану на виробництві провести підвищення тарифних ставок і посадових окладів.

Застосування погодинної форми оплати праці передбачає тривалість робочого часу не більше 40 год на тиждень. Обов'язковою умовою при цьому є організація обліку відпрацьованих годин кожного дня і контроль за виконанням понаднормових завдань. Скорочена тривалість робочого часу встановлюється: для працівників віком від 16 до 18 років – 36 год на тиждень, для осіб віком від 15 до 16 років (учнів віком від 14 до 15 років, які працюють в період канікул) – 24 год на тиждень; для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці, – не більше як 36 год на тиждень.

Правилами внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями. Тривалість щоденної роботи (зміни) визначено графіками змінності за погодженням з профспілковим комітетом з додержанням установленної тривалості робочого

тижня. Напередодні святкових та неробочих днів тривалість роботи працівників скорочується на одну годину.

У штатному розкладі ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» зазначається посадовий та кількісний склад працівників із зазначенням фонду заробітної плати. Штатний розклад складений на бланку підприємства і містить перелік посад, відомості про кількість штатних одиниць, посадові оклади та надбавки працівникам.

Загальні засади оплати праці на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» визначено у колективному договорі та положенні про оплату праці.

При відрядній оплаті праці та індивідуальному виконанні робіт заробіток робітника визначається множенням кількості виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг), зазначених у відповідних первинних документах, на встановлену розцінку за одиницю роботи. При бригадній формі організації праці заробітна плата і премії за виконану роботу нараховуються всій бригаді, а потім розподіляються між членами бригади пропорційно до відпрацьованих кожним робітником годин з урахуванням їх кваліфікації (розряду). Для цього роблять розрахунок у такій послідовності:

—спочатку множенням відпрацьованої кількості годин кожним робітником на їх погодинні тарифні ставки і підсумком цих добутків знаходять заробіток бригади за тарифними ставками;

—потім визначають відношення відрядного заробітку бригади до заробітної плати її членів за тарифними ставками (коефіцієнт приробітку);

—множенням заробітку за тарифною ставкою кожного члена бригади за фактично відпрацьований час на коефіцієнт приробітку визначають відрядний заробіток окремих членів бригади.

Проаналізуємо фонд оплати праці ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» за 2018–2020 рр., який наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Структур фонду оплати праці ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%	п.с.
Фонд оплати праці	8218,20	100,0	11692,32	100,0	13274,35	100,0	5056,15	61,52	0,00
Фонд основної зарплати	7001,91	85,20	9833,24	84,10	11376,12	85,7	4374,21	62,47	0,50
Фонд додаткової зарплати	1027,28	12,50	1520,00	13,00	1558,41	11,74	531,13	51,70	-0,76
надбавки та доплати до тарифних ставок	667,73	8,13	1012,02	8,66	1188,05	8,95	520,33	77,92	0,83
премії та винагороди	359,55	4,38	507,98	4,34	370,35	2,79	10,81	3,01	-1,59
Заохочення та компенсаційні виплати	189,02	2,30	339,08	2,90	339,82	2,56	150,80	79,78	0,26
матеріальні допомога	158,78	1,93	288,22	2,47	293,36	2,21	134,59	84,77	0,28
соціальні пільги	30,24	0,37	50,86	0,44	46,46	0,35	16,22	53,62	-0,02

В 2022р. відносно 2020р. відзначається позитивне зростання фонду оплати праці на 5056,15 тис.грн, або на 61,52%. Таке зростання відбулось в результаті збільшення фонду основної заробітної плати на 62,47%, фонду додаткової зарплати на 51,7% та фонду заохочень та компенсаційних виплат на 79,78%. Найбільшу частку в складі фонду оплати праці займає фонд основної заробітної плати – 85,7% в 2022 р. та 85,2% в 2020 р. В загальній структурі фонд додаткової заробітної плати знижується на 0,76%. Отже, загалом можемо відмітити про ефективну систему оплати праці на підприємстві, що визначається зростаючим рівнем оплати праці в 2020 р.

Заробітна плата працівникам підприємства виплачується в розмірі, не нижче, ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановлений законодавством. Заробітна плата виплачується регулярно в робочі дні в строки, встановлені у колективному договорі, але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів. У разі, коли день виплати заробітної плати збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, заробітна плата виплачується напередодні.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Формування ринкових відносин вимагає від кожного господарюючого суб'єкта вміння вірно аналізувати економічну інформацію і на її основі приймати рішення, щодо покращення господарської діяльності. Основним джерелом інформації для проведення аналізу формування фінансових результатів діяльності підприємства виступає його фінансова звітність ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», а саме форма № 1 «Баланс» та форма № 2 «Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)» за 2020-2022 роки (додаток А).

Узагальнені показники фінансово-господарської діяльності за даними фінансової звітності подамо в табл. 2.4. Згідно із даними табл. 2.4 у ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» капітал збільшено на 2043 тис.грн. або на 45,7%, що насамперед пов'язано із зростанням власного капіталу на 74,2%, збільшенням нерозподіленого прибутку на 87,5% та власного оборотного капіталу в 2,79 рази.

Показник середньорічної вартості основних засобів збільшено на 1814 тис.грн, оборотних активів на 486,5 тис. грн., що позитивно впливає на визначення показників фондомісткості та фондоозброєності. За три роки спостерігається скорочення середньооблікової кількості працівників на 25,3%.

Таблиця 2.4

Показники фінансово–господарської діяльності підприємства

Показники	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення 2022 р. до 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%.	(+,–)	%(раз)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Капітал (станом на кінець періоду), тис. грн.	4474	100,0	6669	100,0	6517	100,0	2043	45,7
1.1. Власний капітал	1252	28,0	1846	27,7	2181	33,5	929	74,2
– у тому числі: власний оборотний капітал	–422	–9,4	2279	34,2	–1176	–18,0	–754	в 2,79 р.б
Нерозподілений прибуток або непокриті збитки	1062	23,7	1656	24,8	1991	30,6	929	87,5
1.2.Позиковий капітал	3222	72,0	4823	72,3	4336	66,5	1114	34,6
у тому числі: поточні зобов'язання за розрахунками	3222	72,0	1627	24,4	3758	57,7	536	16,6

Продовження таблиці 2.4

2. Ресурси:								
2.1. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності	1535	–	2218,5	–	3349	–	1814	в 2,18 р.б.
2.2. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	2757,5	–	•3353	–	3244	–	486,5	17,6
– у тому числі: запасів	1974	–	2550	–	1840	–	–134	–6,8
2.3. Середньооблікова чисельність працівників, чол.	150	–	144	–	112	–	–38	–25,3
2.4. Фонд оплати праці, тис.	8218,20	–	11692,32	–	13274,35	–	4382	79,3
3. Економічні показники								
3.1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	20307	100	31127	100	30415	100	10108	49,8 *
3.2. Витрати:								
– сума, тис. грн.	13187	64,9	19807	63,6	21029	69,1	7842	59,5
– рівень, % до виручки	64,94	–	63,63	–	69,14	–	4,2	6,5
3.3 Прибуток (збиток), тис. грн.:								
від операційної діяльності	525	2,6	1043	3,4	610	2,0	85	16,2
– від звичайної діяльності до оподаткування	430	2,1	848	2,7	478	1,6	48	11,2
3.4 Продуктивність праці, тис. грн.	135,38	–	216,16	–	271,56	–	136,18	в 2 р.б.
3.5 Фондовіддача, грн.	29,09	–	14,03	–	9,08	–	–20,01	–68,8
3.6 Рентабельність основних І засобів, %	28,01	–	38,22	–	14,27	–	–13,74	–49

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності

Щодо економічних показників, то визначаємо загальний рівень зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, послуг, робіт) у 2022р. на 10108 тис.грн. або на 49,8%. Собівартість реалізації відповідно також зростає на 59,5%, що характеризує нарощення обсягу виробництва та реалізації продукції. Наявність високого рівня собівартості виробництва викликане підвищенням цін електроенергії, газу, палива, зростанням інших витрат та вартості сировини.

Можна побачити, що підприємство є прибутковим, адже кожного року отримувало чистий прибуток, який у 2022 році зріс на 11,2% і склав 478 тис. грн. Тобто, можна сказати, що ДП «Смільчинський лісгосп АПК» значно збільшило обсяг реалізації продукції.

Продуктивність праці ДП «Смільчинський лісгосп АПК» в 2022 р. визначена на рівні 271,56 тис.грн/чол., що на 136,18 більше рівня 2020 р., та пов'язано насамперед із значним нарощенням обсягів реалізації на підприємстві

(на 49,8%). Рентабельність використання основних засобів зменшилась порівняно з 2020 роком та склала 14,27%. Така зміна пов'язана із зростанням середньорічної вартості основних засобів, що говорить про те, що підприємство покращує матеріально-технічну забезпеченість.

Наступним кроком аналізу фінансового стану ДП «Смільчинський лісгосп АПК» вважаємо за доцільне дослідити механізм формування фінансових результатів, що є важливим елементом дослідження ефективності його функціонування (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Механізм формування фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2020 р. до 2022 р.	
	2020	2021	2022	+, -	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	20307	31127	30415	10108	49,78
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	13187	19807	21029	7842	59,47
Валовий: прибуток (збиток)	7120	11320	9386	2266	31,83
Інші операційні доходи	54	132	125	71	131,48
Інші операційні витрати	6649	10409	8901	2252	33,87
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	525	1043	610	85	16,19
Інші доходи	-	-	-	-	-
Інші витрати	-	-	-	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	525	1043	610	85	16,19
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	430	848	478	48	11,16

Як було зазначено раніше з даних табл. 2.6 можемо побачити, що відбулося зростання чистого доходу підприємства у 2022 році на 30415 тис. грн. або на 49,78% в порівнянні з 2020 роком. Однак, валовий прибуток збільшився лише на 31,83%. або 2266 тис. грн у 2022 році. На що вплинуло зростання собівартості послуг на 59,47% або 7842 тис. грн. у 2022 році в порівнянні з 2020 роком.

Впродовж 2022 року на підприємстві збільшився рівень інших операційних витрат, в т.ч. адміністративних витрат та витрат на збут, на 33,87% в порівнянні з

2020 роком. Таким чином, фінансовий результат від операційної діяльності збільшився на 16,19% або 85 тис. грн та становить 610 тис.грн., чистий фінансовий результат у 2022 році становить 478%.

Структура витрат на підприємстві визначається особливостями організаційного та технологічного рівня, якістю використовуваної сировини, кваліфікацією працівників і рівнем їхньої оплати. Ефективна структура витрат сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства. В таблиці 2.6. структуруємо витрати ДП «Ємільчинський лісгосп АПК».

Таблиця 2.6.

Структура витрат ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показники	Роки						Відхилення		
	2020		2021		2022		2022 р. до 2020 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	п.с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Матеріальні затрати	5398	27,21	9732	32,21	7016	23,44	1618	29,97	-3,77
Витрати на оплату праці	8218	41,43	11692	38,69	13274	44,35	5056	61,52	2,92
Відрахування на соціальні заходи	1808	9,11	2572	8,51	2920	9,76	1112	61,52	0,64
Амортизація	321	1,62	521	1,72	490	1,64	169	52,65	0,02
Інші операційні витрати	4091	20,62	5699	18,86	6230	20,81	2139	52,28	0,19
Разом	19836	100,00	30216	100,00	29930	100,00	10094	50,89	x

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

Проведений аналіз динаміки та структури операційних витрат підприємства, свідчить про збільшення загальної суми витрат у звітному році на 10094 тис. грн. або на 50,89% в порівнянні з 2020 роком. Найбільшу величину займають витрати на оплату праці – 13274 тис. грн. або 44,35 п.с., а найменшу відрахування на амортизацію – 490 тис. грн. або 1,64%. Матеріальні затрати становлять 23,44 п.с. або 7016 тис. грн у звітному році, що на 29,97% більше ніж в 2020 році.

Пропонуємо більш детально розглянути майно підприємства, його активи та пасиви. Характеристика майна ДП «Смільчинський лісгосп АПК» та джерела його формування наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Характеристика майна ДП «Смільчинський лісгосп АПК» та джерел його формування за балансом

Показник	На 31.12.2020		На 31.12.2021		На 31.12.2022		Відхилення 2020 р. до 2022 р.		
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	+, -	%	п.с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
АКТИВИ									
1. Необоротні активи:	1235	27,60	3734	55,99	3935	60,38	2700	> в 2 р.	32,78
в т.ч. основні засоби	1235	27,60	3734	55,99	3935	60,38	2700	> в 2 р.	32,78
2. Оборотні активи	3239	72,40	2935	44,01	2582	39,62	-657	- 20,28	- 32,78
в т.ч. запаси	1974	44,12	2550	38,24	1840	28,23	-134	-6,79	- 15,89
дебіторська заборгованість	1118	24,99	385	5,77	671	10,30	-447	- 39,98	- 14,69
грошові кошти	147	3,29	71	1,06	71	1,09	-76	- 51,70	-2,20
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАСИВИ									
1. Власний капітал	1250	27,94	1846	27,68	2181	33,47	931	74,48	5,53
в т.ч. зареєстрований капітал	190	4,25	190	2,85	190	2,92	0	0,00	-1,33
нерозподілений прибуток	1062	23,74	1656	24,83	1991	30,55	929	87,48	6,81
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	3196	47,92	578	8,87	-	-	-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	3222	72,02	1627	24,40	3758	57,66	536	16,64	- 14,35
БАЛАНС:	4474	100	6669	100	6517	100,00	2043	45,66	x

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності

З табл. 2.7 видно, що вартість активів підприємства у досліджуваному періоді збільшилась на 2043 тис. грн. або на 45,66%. Зокрема на це вплинуло збільшення вартості необоротних активів підприємства в два рази у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 2700 тис. грн., а саме, за рахунок збільшення основних засобів на підприємстві. В загальній структурі активів необоротні активи складають 60,38 п.с. Оборотні активи підприємства зменшились на 657 тис.грн. або 20,28%, в т.ч. за рахунок зменшення дебіторської заборгованості на 39,98%

(657 тис.грн), запасів на 6,79% (134 тис.грн) та грошових коштів на 51,70% (76 тис.грн).

Також, на підприємстві спостерігається недостатній рівень самофінансування. Зокрема, найбільша питома вага у структурі джерел фінансування за останні три роки припадає на поточні зобов'язання і забезпечення, що становлять 66,53% у 2022 році, однак протягом досліджуваного періоду їх частка зменшилась на 14,35 п.с.. Величина власного капіталу збільшилась у 2022 році на 931 тис. грн. за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 87,48%.

Отже, економічні показники діяльності ДП «Смільчинський лісгосп АПК» за 2020-2022 рр. свідчать про дещо позитивну тенденцію діяльності підприємства, а саме вказують на зростання прибутків. Аналіз майна та його джерел свідчить про зростання вартості активів за рахунок основних засобів та скорочення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Вартість пасивів зростає в основному за рахунок власного капіталу, що позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства. Показники ефективності використання ресурсів покращились.

На рівень і динаміку показників рентабельності впливає вся сукупність виробничо–господарських факторів: рівень організації виробництва та управління; структура капіталу; ступінь використання виробничих ресурсів; обсяг, якість і структура продукції; витрати на виробництво і собівартість продукції; прибуток за видами діяльності та напрями його використання.

Основними напрямками покращення фінансового стану ДП «Смільчинський лісгосп АПК» може виступати: проведення комплексної автоматизації внутрішнього контролю за станом кредиторської та дебіторської заборгованості; оптимізація рівня наявних операційних витрат; не допуск фактів надходження й оплати неякісної чи не потрібної підприємству продукції, товарів, забезпечити персональну відповідальність посадових осіб у разі, якщо такі факти мали місце; не допускати причин та умов, які ведуть до виникнення простроченої дебіторської заборгованості з товарних операцій, нестач та крадіжок; запровадити систему

аналізу та контролю за розрахунковими операціями на підприємстві, методичні рекомендації з обліку грошових розрахунків мають застосовуватися з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

2.3. Оцінка використання ресурсного потенціалу ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

У сучасних умовах динамічного розвитку економічного сектору, аналіз ресурсного потенціалу підприємств є ключовим етапом для забезпечення їхньої стійкості та конкурентоспроможності. Одним із важливих аспектів в даному контексті є вивчення фінансово-економічних показників діяльності підприємства, що дозволяє здійснити об'єктивну оцінку його ресурсного потенціалу.

Оцінка використання ресурсного потенціалу становища підприємства потребує інформації про економічні ресурси підприємства, його фінансову структуру, ліквідність і платоспроможність, а також здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища, в якому воно функціонує.

Щоб визначити наскільки швидко підприємство може розрахуватися за допомогою наявних ресурсів (наявного майна) по своїх зобов'язаннях, необхідно проаналізувати показники ліквідності та платоспроможності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Оцінка ліквідності та платоспроможності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показники	Норматив	Роки			2022 р. до 2020 р., +/-
		2020	2021	2022	
1. Загальний коефіцієнт покриття (платоспроможності)	>1	0,87	1,22	0,69	-0,18
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,5	0,26	0,42	0,20	-0,06
3. Частка оборотних активів в загальній сумі активів	за планом	0,63	0,59	0,40	-0,23
4. Частка виробничих запасів в оборотних активах	>0,\$	0,03	0,01	0,04	0,01

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності

Відповідно до таблиці 2.5, можна відзначити, що коефіцієнт платоспроможності не відповідає нормативному значенню, що говорить про недостатню суму оборотних засобів для покриття поточних боргів підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є також меншим за норму протягом досліджуваного періоду, біліше половини заборгованості підприємство не може погасити в майбутньому.

В структурі активів частка оборотних активів знизилась і склала 0,4 у 2022 році. Частка виробничих запасів в оборотних активах збільшилась з 0,03 у 2020 році до 0,04 у 2022 році, вона не відповідає нормативному показнику у 0,5, що свідчить про негативну динаміку.

Успішне функціонування підприємства, та ефективність використання його ресурсів, значною мірою залежить від рівня стійкості його фінансового стану. Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими джерелами.

Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені у підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечувати фінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Проаналізуємо рівень фінансової стійкості підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Оцінка фінансової стійкості ДП «Смільчинський лісгосп АПК»

Показник	Норматив	Роки			2022 р. від 2020 р., +/-
		2020	2021	2022	
1. Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	>0,5	0,28	0,28	0,33	0,05
2. Маневреність робочого капіталу	>0,5	-4,68	3,57	-1,56	3,11
3. Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	3,57	3,61	2,99	-0,59
4. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	—	2,57	1,73	1,72	-0,85
5. Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,39	0,58	0,58	0,19
6. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,72	0,48	0,58	-0,14
7. Коефіцієнт забезпечення власними коштами	>0,1	-0,15	-0,23	-0,68	-0,53
8. Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	>0,2	-0,21	0,28	-0,64	-0,43

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності

Відповідно до таблиці 2.9, коефіцієнт автономії протягом 2020–2022 рр. не відповідав нормативному значенню. Коефіцієнт фінансової залежності також не відповідає нормативу і є вищим за норматив, однак, порівняно із 2020р. його значення зменшилось на 0,59, що свідчить деяке скорочення частки залученого капіталу в діяльності підприємства. Зменшення в динаміці коефіцієнту співвідношення залученого і власного капіталу свідчить про послаблення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

На підприємстві коефіцієнт фінансової стабільності в 2022 р. поступово зріс на 0,19 од. хоча й не відповідає нормативному значенню, однак динаміка щодо його зростання є позитивним фактором, та характеризує поступове збільшення власних коштів говорить про покращення рівня фінансової стійкості ДП «Смільчинський лісгосп АПК». Коефіцієнт концентрації залученого капіталу у 2022 р. також прямує до нормативного значення, що свідчить про збільшення власного капіталу. Коефіцієнт забезпечення власними коштами та коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом мають від’ємні значення і не відповідають нормативному показнику. Звичайно, залучення позикового капіталу в оборот підприємства — нормальне явище, що сприяє тимчасовому покращенню фінансового стану за умови, що кошти не заморожуються на тривалий час в обороті та своєчасно повертаються. Отже, в цілому стан фінансової стійкості ДП «Смільчинський лісгосп АПК» є незадовільним та має досить слабкі місця.

Ділова активність підприємства визначається як широкий спектр заходів та ініціатив, спрямованих на досягнення стратегічних цілей підприємства. Оптимальне використання ресурсів завдяки діловій активності дозволяє підприємству досягати ефективності, конкурентоспроможності та стійкості на ринку. Тому, оцінка показників ділової активності підприємства є актуальною задачею при використанні ресурсів підприємства. В табл. 2.10. розглянемо показники ділової активності ДП «Смільчинський лісгосп АПК».

Так, на підставі даних таблиці 2.10, можемо констатувати прискорення оборотності активів на 0,13 од., що свідчить про покращення ефективності використання активів в господарській діяльності підприємства. Коефіцієнт

обороту обігових коштів в динаміці зростає з 7,25 об. у 2020 році до 11,78 об. у 2022 році., тобто ефективніше використовується наявний оборотний капітал, що в свою чергу впливає на зменшення періоду обороту обігових коштів на 19 днів.

Таблиця 2.10.

Аналіз ділової активності ДП «Смільчинський лісгосп АПК»

Показники	Роки			2022 р. від 2020 р., +/-
	2020	2021	2022	
1. Оборотно́ість активів	4,54	4,67	4,67	0,13
2. Коефіцієнт оборотності обігових коштів	7,25	7,97	11,78	4,53
3. Період одного обороту обігових коштів	50,33	45,80	30,99	-19,34
4. Коефіцієнт оборотності запасів	223,15	610,33	286,93	63,78
5. Період одного обороту запасів	1,61	0,59	1,25	-0,36
6. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	25,32	30,70	45,33	20,01
7. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	16,22	16,86	13,95	-2,27
8. Період погашення дебіторської заборгованості	14,42	11,89	8,05	-6,36
9. Період погашення кредиторської заборгованості	57,91	37,42	45,10	-12,81

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності

Важливим показником ефективного використання активів є оборотність запасів та період одного обороту запасів. На підприємстві ці показники в 2022 р. сформовані в розмірі 286 об. та 1 день. В 2022 р. відносно 2020 р. відбулось збільшення кількості оборотів запасів та зменшення періоду одного обороту. Такий стан є позитивним і свідчить про те, що запаси на складах не залежуються і реалізація відбувається вчасно. Період погашення дебіторської заборгованості зменшується на 6,36 днів, що свідчить про певне покращення розрахунків замовників за поставлену продукцію та послуги. Період погашення кредиторської заборгованості у 2022 році склав 45,1 днів, що на 12,81 дні менше, ніж у 2020 році, а отже – платоспроможність ДП «Смільчинський лісгосп АПК» як покупця товарів, робіт та послуг в динаміці зростає.

Таким чином, з огляду на стан ділової активності можна зробити висновок про динамічний розвиток підприємства та зростання його економічного потенціалу.

Ефективність поточної фінансово-господарської діяльності може бути оцінена довжиною операційного циклу, що залежить від оборотності засобів у

різних видах активів. За інших рівних умов прискорення оборотності свідчить про підвищення ефективності. Тому основними показниками цієї групи є показники ефективності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів: виробіток, фондівддача, коефіцієнти оборотності засобів у запасах і розрахунках (таблиця 2.8).

Відповідно до таблиці 2.11. визначаємо, що рентабельність продукції в 2022 році знизилась на 9,36%, що вказує на те, що 1 грн. витрат на продукцію припадає прибутку в сумі 44,63 грн. у 2022 році, порівняно із 53,99 грн. у 2020 році, це означає що витрати у 2021–2022 р. збільшились.

В результаті операційної діяльності в ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» на 1 грн. операційних витрат припадає у 2022 р. 2,04 грн. прибутку, а в 2020 р. – 2,61 грн. Рентабельність власного капіталу підприємства за аналізований період зменшилась на 13,96% і становить 27,97%. Також дещо зменшилась рентабельність залученого капіталу з 16,29% у 2020 році до 16,23% у 2022 році, погіршилась ефективність використання залученого капіталу.

Таблиця 2.11.

Оцінка ефективності діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показники	Роки			2020 від 2020, +/-
	2020	2021	2022	
1. Рентабельність продукції, %	53,99	57,15	44,63	–9,36
2. Рентабельність операційної діяльності, %	2,61	3,45	2,04	–0,57
3. Рентабельність звичайної діяльності, %	2,61	3,45	2,04	–0,57
4. Рентабельність господарської діяльності, %	2,61	3,45	2,04	–0,57
5. Рентабельність власного капіталу, %	41,93	56,50	27,97	–13,96
6. Рентабельність залученого капіталу, %	16,29	32,69	16,23	–0,06
7. Рентабельність необоротних активів, %	31,36	37,75	15,50	–15,86
8. Рентабельність оборотних активів, %	18,75	26,70	23,63	4,88
9. Валова рентабельність продажу, %	35,06	36,37	30,86	–4,20
10. Рентабельність доходу від операційної діяльності, %	2,54	3,33	2,00	–0,54

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності

Рентабельність оборотних активів має позитивну динаміку – збільшення даного показника складає 4,88% у 2022р. Негативна динаміка прослідковується у

зменшенні валової рентабельності продажу, розмір валового прибутку з 1 грн. доходу від продажу продукції знизився на 4,2 грн. Отже, рентабельність ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» за аналізований період дещо скоротилась, що говорить про збільшення витрат за аналізований період.

Важливим елементом оцінки ресурсного потенціалу лісового господарства є оцінка використання трудових ресурсів, що виявляє потенційні недоліки в діяльності підприємства, дозволяє ідентифікувати причини та внутрішні резерви для оптимізації витрат робочого часу та підвищення результативності праці. Аналіз цих аспектів сприяє виявленню можливостей з економії трудових ресурсів та підвищенню ефективності за рахунок раціонального розподілу робочих сил.

Аналіз трудових ресурсів ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» відображено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12.

Аналіз трудових ресурсів ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показники	Роки			Відхилення 2020 від 2020,+/-
	2020	2021	2022	
Обсяг виготовленої продукції	20307	31127	30415	10108
Середньооблікова чисельність робітників, осіб	150	144	112	-38
Продуктивність праці, тис. грн. / чол	135,38	216,16	271,56	136,18
Темп росту продуктивності праці, %	13,12	59,67	25,63	12,51
Фонд оплати праці, тис. грн	8218,20	11692,32	13274,35	5056,15
Середньорічна заробітна плата 1 працівника, тис. грн.	54788	81196,67	118520,98	63732,98
Темп росту середньорічної заробітної плати 1 працівника, %	10,47	48,20	45,97	35,5
Співвідношення темпів росту продуктивності праці та заробітної плати	1,25	1,24	0,58	-0,67

Джерело: розроблено автором на основі даних фінансової звітності

Як видно з таблиці 2.12. середньооблікова чисельність робітників у 2022 році значно зменшилась в порівнянні з 2020 роком, чому слугувала повномасштабна війна в Україні. Однак, разом з тим спостерігається і зростання середньорічної заробітної плати на 63 732,98 тис. грн в порівнянні з базовим роком. Аналізуючи співставлення темпів росту продуктивності та оплати праці на

підприємстві, можна відмітити, що позитивним фактором для підприємства є зростання продуктивності праці у звітному році на 25,63%% у порівнянні з попереднім роком. Слід зазначити, що підприємство відноситься до лісового сектору економіки, тому ріст продуктивності праці, в основному, відбувся за рахунок підвищення цін на деревину. Щодо темпів росту продуктивності праці та заробітної плати у базовому році, то вони зростають нерівномірно. У 2020-2021 роках, темп росту заробітної плати є нижчим темпу росту продуктивності праці, відбувається економія фонду оплати праці, що впливає на зниження собівартості продукції і відповідно на збільшення суми прибутку. Однак у 2022 році темп приросту середньорічної заробітної плати випередив темп росту продуктивності праці, чому слугувало значне підвищення заробітної плат.

Підсумовуючи, можна зазначити, що дієве та раціональне використання трудових ресурсів призвело до підвищення продуктивності праці, що в свою чергу відобразилося на зростанні обсягів виробництва. Також, позитивним є зростаюча динаміка ефективності використання фінансових ресурсів, що дозволила підприємству розширити виробництво та оновити матеріально-технічну базу. Подальшим стратегічними напрямом діяльності підприємства є подальше підвищення ефективності роботи, кардинальне покращення якості пиломатеріалів і збільшення частки продукції на вітчизняному ринку, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів.

Висновки до розділу 2

Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства, було розглянуто на прикладі ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», що зареєстроване Ємільчинською районною державною адміністрацією Житомирської області 24 червня 2003 року. Місцезнаходження підприємства: 11201, смт. Ємільчине Житомирської області, вул. Партизанська, 13. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» господарює на площі 43,5 тис. га. Підприємство об'єднує 3 лісництва, в яких загалом працює 112 осіб. Половина працюючих – фахові лісівники. Підприємство створене з метою діяльності на промисловій основі у сфері розвитку та організації

лісового господарства, охорони і захисту лісів, одержання прибутку від господарської діяльності підприємства.

Економічні показники діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» за 2020-2022 рр. свідчать про дещо позитивну тенденцію діяльності підприємства, а саме вказують на зростання прибутків. Аналіз майна та його джерел свідчить про зростання вартості активів за рахунок основних засобів та скорочення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Вартість пасивів зростає в основному за рахунок власного капіталу, що позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства. Показники ефективності використання ресурсів покращились.

Підсумовуючи, можна зазначити, що дієве та раціональне використання трудових ресурсів призвело до підвищення продуктивності праці, що в свою чергу відобразилося на зростанні обсягів виробництва. Також, позитивним є зростаюча динаміка ефективності використання фінансових ресурсів, що дозволила підприємству розширити виробництво та оновити матеріально-технічну базу. Подальшим стратегічними напрямом діяльності підприємства є подальше підвищення ефективності роботи, кардинальне покращення якості пиломатеріалів і збільшення частки продукції на вітчизняному ринку, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДП "ЄМІЛЬЧИНСЬКИЙ ЛІСГОСП АПК"

3.1. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу відповідно до циркулярної моделі розвитку лісового господарства

Специфічні особливості лісу як економічного та екологічного фактору на різних рівнях просторового розвитку визначили його найважливіше, ключове місце серед інших природних ресурсів. Ліс виступає в якості засобу виробництва у лісовому господарстві, а також просторового базису для розміщення лісової промисловості та сфери обслуговування (зокрема, розвитку рекреації). При цьому ступінь використання, стан (якість) лісоресурсного потенціалу залежить від рівня розвитку продуктивних сил суспільства на інноваційній основі та його виробничих (організаційно-економічних) відносин. Удосконалення техніки й технологій лісогосподарювання на інноваційній основі, інтегрального та комплексного використання лісоресурсного потенціалу та екосистемних послуг лісів, а також організаційно-економічних форм лісогосподарського виробництва обумовлюють можливості регулювання зростання та розвитку лісу, а також ступінь (повноту) використання лісоресурсного потенціалу, еколого-соціальних функцій лісів [54].

Останнім часом все частіше зустрічаються такі економічні терміни, як циркулярна економіка, економіка замкнутого циклу, що по суті є безвідходним виробництвом. Циркулярна економіка передбачає, що ланцюг створення вартості організований так, що виходи одного ланцюга стають входами для іншого, знижуючи залежність від нових видів сировини. Циркулярна економіка є відносно новим підходом до господарської діяльності, що набуває особливої популярності в країнах з розвиненою економікою.

Циркулярна модель економіки є протилежною лінійній (традиційній) моделі. У той час, як лінійна (традиційна) модель економіки передбачає, що всі

процеси здійснюються за алгоритмом «виробництво-використання-утилізація», головний принцип циркулярної економіки полягає у: виробництві, переробці, відновленню, зниженню рівню відходів; переходу до відновлюваних джерел енергії.

Замкнутий цикл виробництва означає багаторазове відновлення ресурсів, використання відходів виробництва і споживання, що допомагає збільшити життєвий цикл продукції. Реалізація концепції циркулярної економіки базується на так званому R-принципі (recycle – переробка: високоякісне повторне використання сировини; reuse – повторне використання матеріалів та компонентів; reduce – зменшення, мінімальне використання сировини) [51]. В подальшому R-принцип був розширений до 10 ти складових: Reduce, Reuse, Recycle, Recover, Refuse, Rethink, Repair, Refurbish, Remanufacture, Repurpose, Recover.

Отже, циркулярна економіка - це системний інноваційний підхід до економічного розвитку, що покликаний приносити користь бізнесу, суспільству та довкіллю, шляхом ресурсозабезпечення виробництва завдяки повторному використанню відходів на основі концепції «10R: Reduce, Reuse, Recycle, Recover, Refuse, Rethink, Repair, Refurbish, Remanufacture, Repurpose, Recover» (рис 3.1), що відповідає принципам сталого розвитку та сприяє соціальній відповідальності суб'єкта господарювання [53].

Рис. 3.1 Основні принципи економіки замкнутого циклу (модель 10R) [55]

Ефект циркулярної моделі господарської діяльності формується за трьома основними напрямками:

1. Екологічний ефекти:

- скорочення споживання природної сировини і матеріалів;
- використання відновлюваних джерел енергії та скорочення споживання викопних видів палива;
- зниження викидів забруднюючих речовин у повітря та ґрунт.

2. Соціальний ефект:

- створення нових робочих місць у сфері переробки відходів і сервісів вторинного використання, ремонту та реверсивної логістики;
- зниження соціальної напруженості за рахунок розвитку нових, більш справедливих моделей споживання;
- утворення нових ринків збуту.

3. Економічний ефект:

- скорочення витрат на сировину і матеріали;
- скорочення екологічних платежів, податків та штрафів;
- зниження ресурсомісткості виробництва;

- можливість отримання прибутку з продажу побічних продуктів /відходів;
- скорочення витрат на утилізацію.

Подальшим розвитком концепції циркулярної економіки є циркулярна біоекономіка, яка опирається на стійке та ефективне використання сировини з різноманітної біомаси, включаючи відходи. Циркулярна біоекономіка є перетином двох понять – біоекономіки та циркулярної економіки. Біоекономіка розглядається як стратегія, що спрямована на зменшення залежності від викопного палива та перехід до відновлюваних джерел енергії для забезпечення сталого розвитку економіки. Основними завданнями зростання циркулярної біоекономіки є: забезпечення продовольчої безпеки; управління обмеженими та виснаженими природними ресурсами; зменшення залежності від невідновлюваних ресурсів; пом'якшення та адаптація до змін клімату; створення нових робочих місць [55].

Сутність організаційного механізму циркулярної бізнес-моделі, в першу чергу, передбачає трансформацію ділових взаємодій, зокрема шляхом реалізації суб'єктами господарювання так званої стратегії «промислового симбіозу» [52] - організація взаємодії у забезпеченні джерелами на принцип каскаду, при якому відходи одного виробництва є сировиною для іншого і забезпечують зменшення кількості відходів, їх повторне використання та переробку.

Не дивлячись на те, що лісогосподарська діяльність є екологічно безпечною галуззю, вона заслуговує окремої уваги при оцінці потенціалу ресурсної циркулярності, адже має високі показники відходів від основних видів діяльності. Так, відходи лісозаготівельних робіт можуть становити більше третини від усієї маси деревини. Відходи деревного походження можна поділити на три основні типи:

- відходи лісозаготівель та лісосічні відходи – відходи в лісі та відходи з лісного складу;
- відходи післяпродукційні, що утворились у процесі обробки деревини або виготовлення виробів;

- вживана деревина – вживані відходи, що утворилися внаслідок використання та викидання тих самих виробів, – тобто, вироби із завершеним терміном експлуатації.

Лісопромислові господарства, що орієнтовані на циркулярну модель господарювання, переслідують наступні цілі:

- сталий розвиток деревообробної галузі;
- комплексне природокористування;
- економія витрат;
- збереження ресурсо-екологічного потенціалу;
- стаке управління лісами;
- додаткові конкурентні переваги в галузі;
- виникнення нових джерел отримання прибутку.

Відповідно потенціал ресурсної циркулярності – це можливості/запаси (матеріальні ресурси, знання та компетенції працівників, обладнання, мотивація) суб'єкта господарювання достатні для переходу до концепції «циркулярної економіки» з метою створення «замкнутого циклу виробництва» та підвищення ефективності діяльності [53].

Потенціал ресурсної циркулярності в лісовому господарстві – це свого роду перспективи розширення напрямів діяльності підприємства. Комплексна переробка деревної сировини та використання відходів лісокористування в основній діяльності може забезпечити зростання товарної продукції не менше ніж на 10–15 %. У свою чергу підприємства лісового комплексу мають чітко розуміти, що перехід до концепції циркулярної економіки можливий лише при комплексному виконанні наступних умов: модернізація існуючого виробництва; організація глибокої хімікомеханічної переробки вторинної сировини; отримання високоякісної готової продукції (з вторинної сировини) мінімальними ресурсними затратами; забезпечення повного використання низькоякісної сировини на місці [53].

3.2. Резерви підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

В ринкових умовах підвищення ефективності функціонування лісгосподарського комплексу можливо при орієнтації на такі принципи господарювання: максимальне задоволення попиту на деревину і продукцію на деревній основі за рахунок власної ресурсної бази; розвиток виробництва прогресивних видів продукції (замінників ділової деревини); розширене відтворення лісосировинних ресурсів; інтенсифікація використання побічних продуктів лісу; повна і ефективна переробка сировини; пом'якшення впливу негативних факторів у виробництві сировини, кінцевої продукції і їх споживанні.

Розглядаючи галузь лісництва та лісозаготівлі, варто відмітити деякі особливості даної галузі. Ліси утворюють позитивний соціальний, екологічний та економічний ефект, що робить лісову галузь важливою для суспільства. Велике значення лісів в національному господарстві країни викликає необхідність найбільш комплексного використання лісових багатств засноване на принципі невиснажливого використання. Тому підвищення ефективності використання наявного потенціалу в лісовому господарстві є актуальним завданням як для конкретних лісових господарств, так і для держави в цілому.

Невід'ємним і досить важливим елементом виробничого потенціалу лісгосподарського комплексу є саме лісоресурсний потенціал. Рациональне використання цього потенціалу є основою підвищення ефективності використання усього виробничого потенціалу на лісгосподарських підприємствах. Таким чином, підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу лісового господарства напряму залежить від ефективного використання лісових ресурсів, яке неможливе без ресурсозбереження, що реалізується на основі отримання все більшої кількості кінцевої продукції з одиниці заготовленої деревини. До основних напрямів з цього питання відносяться: впровадження прогресивних технологій, що забезпечують скорочення періодів лісовирощування, підвищення продуктивності лісових насаджень, поліпшення технологій заготівлі деревини, збуту та утилізації

відходів, скорочення втрат деревини і лісоматеріалів при транспортуванні, зберіганні та споживанні [47].

Можна виділити 5 основних напрямків пошуку, виявлення і використання резервів підвищення ефективності ресурсного потенціалу лісогосподарських підприємств [48]:

1. Підвищення ефективності використання трудових ресурсів, прискорення темпів зростання продуктивності праці на основі машинізації і автоматизації виробничих процесів, особливо механізації важкої праці на підготовчо-допоміжних і підсобних роботах; впровадження прогресивних технологічних процесів; удосконалення організації та покращення нормування праці; скорочення плинності кадрів; підвищення відповідальності і дисципліни; раціональне використання робочого часу.

2. Поліпшення використання основних фондів, збільшення фондівіддачі на основі вдосконалення структури капітальних вкладень, впровадження більш продуктивної техніки; забезпечення приросту виробничих потужностей, в першу чергу, за рахунок технічного переозброєння і реконструкції діючих виробництв; зростання коефіцієнта змінності; поліпшення системи матеріально-технічного постачання, особливо запчастин, удосконалення оплати праці на ремонтних роботах.

3. Раціональне, комплексне використання всіх сировинних, матеріальних ресурсів, в першу чергу лісосировинних, усунення втрат деревної сировини, що виникають з вини виконавців в процесі деревообробки, впровадження безвідходних і маловідходних технологій, ресурсоекономної техніки на основі створення виробництв, вихідною сировиною для яких може слугувати дрібнотоварна, листяна, некондиційна деревина, відходи деревообробки; здійснення організаційно-технічних заходів щодо зниження норм витрат сировини і матеріалів, удосконалення їх обліку та нормування; економія паливно-енергетичних ресурсів за рахунок посилення контролю за їх використанням; впровадження заохочувальних систем оплати праці за раціональне використання і економію всіх видів матеріальних ресурсів.

4. Поліпшення використання оборотних коштів, прискорення їх оборотності на основі розробки економічно обґрунтованих нормативів запасів сировини і матеріалів на складах підприємства, створення запасів товарноматеріальних цінностей у відповідності з цими нормативами, забезпечення оптимальних обсягів незавершеного виробництва, своєчасної реалізації готової продукції, доставки її споживачеві тощо, за рахунок мобілізації організаційних, економічних і соціальних факторів, наведення порядку, підвищення відповідальності і підтримки дисципліни.

5. Удосконалення форм організації лісогосподарських виробництв. Для формування нових економічних відносин і становлення підприємницьких структур в лісовому господарстві необхідно впровадити такі організаційноправові форми господарювання, в межах яких різні лісокористувачі змогли б функціонувати за законами ринкової економіки. В умовах державної власності на ліси найбільш доцільною з них є оренда при лісокористуванні. Це дасть можливість лісокористувачам в повній мірі реалізувати принцип економічної і господарської самостійності [48].

Посилення роботи з впровадження безвідходних технологій та передових методів переробки деревини в діяльність лісогосподарських підприємств, забезпечить зниження матеріаломісткості виробництва, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку. Ефективне впровадження цієї стратегічної мети потребує не лише технологічного оновлення матеріально-технологічної бази, а й застосування сучасних методів стратегічного управління та активізації маркетингової діяльності, що в свою чергу забезпечить формування дієвих механізмів, які дозволять лісогосподарським підприємствам швидко реагувати на різкі коливання ринкової кон'юнктури та загострення конкуренції та мобілізувати наявні ресурси для реалізації перспективних економічних проектів.

Перспективними напрямками підвищення рівня ресурсного потенціалу на ДП «Смільчинський лісгосп АПК» є:

1. Запровадження принципів невиснажливого лісокористування та екосистемного підходу в діяльності лісового господарства;
2. Врівноваження показників лісозаготівлі і насаджень, а також ефективний контроль за станом лісових насаджень;
3. Збільшення об'єму заготівлі деревини за рахунок підвищення продуктивності лісів;
4. Альтернативні варіанти застосування відходів з виробництва;
5. Забезпечення прозорого процесу прийняття рішень, що стосуються розвитку лісового сектору господарства;
6. Підвищення продуктивності праці за допомогою покращення засобів праці, впровадження нової техніки і прогресивної технології, а також за рахунок відповідної підготовки кадрів для роботи на новій техніці, підвищення кваліфікації працівників;
7. Екологізація виробництва, стимулювання діяльності, спрямованої на збереження довкілля, що призведе до зменшення витрат на відновлення природного середовища;

Розвиток лісогосподарського комплексу ДП «Смільчинський лісгосп АПК» потребує використання реалізації проектів нарощення лісоресурсного потенціалу та впровадження сучасних технологій деревообробки. Актуальність такого завдання посилюється через недостатність бюджетного фінансування лісовідновлювальних робіт, але найбільше через достатньо «викривлену» інвестиційну політику окремих приватних деревообробних підприємств.

До основних еколого–економічних факторів, які впливають на інвестиційну політику в ДП «Смільчинський лісгосп АПК», належать: забезпеченість природно–ресурсним потенціалом; високу моральну і фізичну зношеність основних фондів галузі; високу ресурсомісткість галузі, неефективне і неповне використання лісових ресурсів, внаслідок чого утворюються значні обсяги відходів; складність умов експлуатації і розташування лісових ресурсів; значну залежність від антропогенних, природних та інших факторів; достатньо великий

термін вирощування лісу, що призводить до значного терміну окупності інвестицій.

Розглянуті фактори ведуть до того, що ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» є малопривабливим для інвесторів, які бажають отримати швидку віддачу від вкладеного капіталу, тому проблеми активізації інвестування в лісовому господарстві та оцінка ефективності інвестицій є надзвичайно актуальними. Здійснюючи інвестиції, слід врахувати комплексний ефект, який утворюється при вкладенні коштів у відтворення лісоресурсного потенціалу. На відміну від інших галузей економіки, в лісовому господарстві утворюється значний позитивний екологічний і соціальний ефекти, які можуть значно перевищувати економічний ефект. Це робить лісову галузь надзвичайно важливою для суспільства з погляду створення сприятливих умов його проживання, позитивного впливу лісу на навколишнє середовище тощо.

Аналіз інноваційної діяльності підприємства розглянемо на основі наступних показників (табл. 3.1).

Відповідно даних табл. 3.1, маємо позитивну динаміку щодо зростання інвестиційної спрямованості в ДП «Ємільчинський лісгосп АПК». В 2022р. відбулось зростання інвестиційних витрат в 2,56 рази відносно 2020 р. за рахунок освоєності нового обладнання та введення інноваційних технологій.

Таблиця 3.1.

Основні показники розвитку ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. до 2020р., у %
Чистий прибуток, тис. гри.	430	848	478	11,16
Інвестовано коштів в розвиток підприємства, тис.	1129,2	2130,8	2890,18	в 2,56 р.б.
Освоєно нового обладнання та технологій, тис. грн.	500	1382	1662	в 3,32 р.б.
– оновлення технологічної лінії лісопиляння	312,4	976,33	1059,83	в 3,39 р.б.
– введено нового обладнання в автопарк	85,54	133,77	164,8	92,66
– проведено оновлення технології захисту лісосмуг	201,56	230,2	382,27	89,66
– інші новації	25,3	41,7	55,1	в 2,17 р.б.
Питома вага витрат інвестиційних коштів відносно загального обсягу виробництва, %	5,56	6,85	9,50	3,94

Джерело: розроблено автором на основі звітності підприємства

Завдяки проведеній реконструкції виробництва, запровадженню інноваційних проектів і розробок стабільно розвивається і промислове виробництво лісгоспу. Так, за останні роки побудована котельня, що працює на відходах лісопиляння, 4 сушильні камери, придбана і встановлена лінія з виробництва обрізних пиломатеріалів з дрібнотоварної деревини, освоєно виробництво паливної тріски, брикетів з відходів лісопиляння, закуплена лінія зрощування деревини. Істотно зміцніла матеріально-технічна база автотракторного парку. Придбано харвестери фірми «Samro» і «Амкодор». Лісгосп продовжує розпочаті перетворення.

Тому, пріоритетним напрямом підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування є вдосконалення виробничо-технічної бази лісозаготівлі та лісопереробки через модернізацію, реконструкцію і технічне переоснащення виробничо-технічної бази лісозаготівлі, придбання сучасних лісовозних машин, застосування новітніх технологій розпилювання деревини, упровадження новітніх технологій переробки відходів лісосічного виробництва, використання методів плантаційного лісорозведення. Це дасть можливість зменшити втрати лісосировини у процесі заготівлі й транспортування деревини та забезпечити ефективне використання вторинної сировини. Враховуючи значний інвестиційний дефіцит на більшості державних лісгосподарських підприємств, забезпечення модернізації виробничо-технічної бази лісорозведення, лісозаготівлі та лісопереробки можливе через залучення значних інвестицій шляхом укладання угод державно-приватного партнерства, зокрема лізингу та контрактів на обслуговування [49].

3.3. Оцінка запропонованих заходів щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу

Державні лісгосподарські підприємства втрачають значні вигоди внаслідок того, що велика частина порубкових решток та неліквідної деревини у місцях суцільних рубок спалюється, а не генерує створення додаткових вартостей; також спостерігається низький рівень переробки низькосортної деревини. При

технологічних процесах лісозаготівель із загального запасу деревної сировини на кожній лісосіці, що відводить для рубки, використовується в основному стовбурна деревина, що становить 62 - 65% біомаси дерева. Інші 35 - 38% запасу в більшості випадків залишаються на лісосіках і представляють собою втрати і відходи лісозаготівель.

В господарській діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» основна деревна сировина служить для вироблення продукції різного призначення – хлестів, круглих і колотих лісоматеріалів, сировини для хімікомеханічної переробки й деревного палива. До додаткової деревної сировини відноситься деревина низької товарної сортності, маломірна деревина, відходи лісозаготівель. Залежно від технології лісозаготівель додаткова сировина може утворюватися на лісосіці, лісовантажному пункті. При заготівлі лісу завжди отримують відходи у вигляді вершин, сучків, тріски, різних відрізків, кори та ін., з яких не можуть бути виготовлені сортименти, що задовольняють вимогам ДСТУ. Такі відходи, називають лісосічними, представляють собою цінний матеріал для механічної обробки і хімічної переробки [50].

Тому, для покращення еколого-економічної ситуації та ефективного використання лісового фонду на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», а також збільшення асортименту продукції з деревини без нарощування обсягів лісозаготівлі, нами пропонується поглибити переробки відходів деревини.

Поглиблення переробки відходів деревини від основних видів діяльності в ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» можливе за рахунок введення в експлуатацію в господарську діяльність сучасної техніки з переробки даних відходів. До таких рішень можна віднести подрібнювачі гілок та щепорізи. Основна сировина для переробки відходів може бути отримана з ділової деревини, дерев, зрубаних під час проріджування молодих насаджень і рубках догляду в старих, з відходів лісозаготівлі (вершинки, гілки), відходів, що утворюються під час промислової обробки деревини (обрізки, кора, тощо).

Наразі, після розкрязування стовбурів на сортименти проводиться їх трелювання тракторами, обладнаних гідрозахватами, після чого ведеться

сортуння сортиментів по довжинах, групах діаметрів та сортах. Одночасно із заготівлею деревини та після її закінчення проводиться очищення лісосіки від порубкових залишків. Залежно від лісорослинних умов і вимог лісовідновлення застосовуються такі способи очищення лісосік:

- збирання порубкових решток використання на паливо і для промислової переробки,
- збирання порубкових решток у купи та вали для перегнивання в місці збирання,
- збирання порубкових решток у купи з наступним їх спалюванням.

Для ефективного та економічно-екологічного очищення лісосік на місцях рубок, доцільним є застосування щепорізів, що дозволить поглибити переробку відходів деревини під час рубок лісу на паливну тріску (щепу). Паливна тріска є одним з видів біопалива, що є продуктом переробки деревної сировини (стовбурова деревина, відходи дерево і лісопереробки, порубкових залишків). Паливна тріска є екологічно чистим паливом, вміст у ній золі — менше 3%.

Реалізація проєкту по переробці відходів деревини під час рубок лісу в паливну тріску (щепу) передбачає придбання та використання нового обладнання, а саме щепорізу. Нами розглянуто придбання щепорізу від українського виробника ARPAL моделі МК-170БД Antistress (рис. 3.2), основні характеристики якого наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Основні експлуатаційні характеристики щепорізу виробника ARPAL моделі МК-170БД Antistress

Показник	Характеристика
Модель	МК-170БД Antistress
Ціна, грн (в т. ч. ПДВ)	564000
Двигун	4-х тактний бензиновий двигун
Потужність двигуна	35 к.с. (3600 об/хв)
Споживання палива	1,5 л./год.
Макс. діаметр породи дерева	180 мм
Розмір отриманої щепи	5-60 мм
Макс. Потужність	12 м ³ /год.

Рис.3.2. Щепоріз українського виробника ARPAL моделі МК-170БД Antistress

Щепоріз МК-170БД Antistress дискового типу призначений для переробки та утилізації методом подрібнення гілок, рейок, обаполів, ламалей та інших деревних відходів. Щепоріз перетворює сировину у технологічну щепу. До 90% отриманої щепи буде розміром 5-60 мм, 10% вільного розміру, при подрібненні тонких гілок можливо збільшення, або зменшення фракції. Розмір щепи не регулюється і в основному залежить від виду матеріалу який подається. Щеподробильна машина МК-170БД Antistress здатна перерубувати гілки діаметром до 170 мм в залежності від вологості та породи дерева. Отримана щепи може бути використана як паливо для піролізних та твердопаливних котлів з шнековою подачею, камінів, печей та інших опалювальних пристроїв. Також щепу можна використовувати як мульчуючий матеріал або добриво для рослин. При подальшій переробці з щепи можливо виготовляти паливні пелети або гранули [56].

В таблиці 3.3 розглянемо Вихідні дані для розрахунку сукупної вартості експлуатації щепоріза МК-170БД Antistress.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для розрахунку сукупної вартості експлуатації щепоріза МК-170БД Antistress

Показник	Характеристика
Придбання щепоріза МК-170БД (в т.ч. ПДВ),грн	564 000 грн
Доставка	8 000 грн
Обслуговування	32 920 грн/рік
Амортизація	78 100 грн/рік
Витрати палива	1,5 л/год

Отже, на основі вищенаведених даних, можна розрахувати приблизний економічний ефект від застосування щепоріза МК-170БД Antistress в господарській діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Розрахунок економічного ефекту від застосування щепоріза МК-170БД Antistress в господарській діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»

Показник	Характеристика
Середня завантаженість щепоріза	1000 год/рік (4 год в день)
Середня потужність обробки відходів	8 м ³ /год
Прогнозовані обсяги обробки відходів	8 000 м ³ /рік
Ціна збуту щепи паливної	180 грн
Чистий дохід від реалізації	1 440 000 грн/рік
Витрати палива	78 100 грн/рік
Витрати на обслуговування	32 920 грн/рік
Амортизаційні відрахування	74 000 грн/рік
Супутні витрати	59 800 грн/рік
Валовий прибуток	1 195 000 грн

Основним споживачем щепи деревної розглянуто ТОВ «Пеллет-Енерго Ємільчине», що спеціалізується на виготовленні паливних гранул. Дане підприємство розташоване в смт. Ємільчине, що значно полегшує логістичні проблеми перевезення щепи деревної, а саме економічну недоцільність транспортування деревної щепи на великі дистанції. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» вже має партнерські відносини з даним підприємством, як один з постачальників сировини для виготовлення паливних гранул з деревини.

Таким чином, переробка відходів деревини під час рубок лісу на паливну тріску (щепу), дозволить збільшити обсяги реалізації відходів деревини та підвищити її ринкову вартість. Прогнозований валовий прибуток від даного ефекту становитиме 1 195 180 грн, тривалість окупності даного проекту – менше одного року.

Висновки до розділу 3

Останнім часом все частіше зустрічаються такі економічні терміни, як циркулярна економіка, економіка замкнутого циклу, що по суті є безвідходним виробництвом. Циркулярна економіка передбачає, що ланцюг створення вартості організований так, що виходи одного ланцюга стають входами для іншого, знижуючи залежність від нових видів сировини

Сутність організаційного механізму циркулярної бізнес-моделі, в першу чергу, передбачає трансформацію ділових взаємодій, зокрема шляхом реалізації суб'єктами господарювання так званої стратегії «промислового симбіозу» - організація взаємодії у забезпеченні джерелами на принцип каскаду, при якому відходи одного виробництва є сировиною для іншого і забезпечують зменшення кількості відходів, їх повторне використання та переробку.

Не дивлячись на те, що лісогосподарська діяльність є екологічно безпечною галуззю, вона заслуговує окремої уваги при оцінці потенціалу ресурсної циркулярності, адже має високі показники відходів від основних видів діяльності.

Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу лісового господарства напряму залежить від ефективного використання лісових ресурсів, яке неможливе без ресурсозбереження, що реалізується на основі отримання все більшої кількості кінцевої продукції з одиниці заготовленої деревини.

Пріоритетним напрямом підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування є вдосконалення виробничо-технічної бази лісозаготівлі та лісопереробки через модернізацію, реконструкцію і технічне переоснащення виробничо-технічної бази лісозаготівлі, придбання сучасних лісовозних машин, застосування новітніх технологій розпилювання деревини, упровадження новітніх технологій переробки відходів лісосічного виробництва, використання методів плантаційного лісорозведення. Це дасть можливість зменшити втрати лісосировини у процесі заготівлі й транспортування деревини та забезпечити ефективне використання вторинної сировини

В господарській діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» основна деревна сировина служить для вироблення продукції різного призначення – хлистів, круглих і колотих лісоматеріалів, сировини для хімікомеханічної переробки й деревного палива. До додаткової деревної сировини відноситься деревина низької товарної сортності, маломірна деревина, відходи лісозаготівель. Залежно від технології лісозаготівель додаткова сировина може утворюватися на лісосіці, лісовантажному пункті.

Тому, для покращення еколого-економічної ситуації та ефективного використання лісового фонду на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», а також збільшення асортименту продукції з деревини без нарощування обсягів лісозаготівлі, нами пропонується поглибити переробки відходів деревини. Поглиблення переробки відходів деревини від основних видів діяльності в ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» можливе за рахунок введення в експлуатацію в господарську діяльність сучасної техніки з переробки даних відходів. До таких рішень можна віднести подрібнювачі гілок та щепорізи.

Реалізація проєкту по переробці відходів деревини під час рубок лісу в паливну тріску (щепу) передбачає придбання та використання нового обладнання, а саме щепорізу. Нами розглянуто придбання щепорізу від українського виробника ARPAL моделі МК-170БД Antistress.

Основним споживачем щепи деревної розглянуто ТОВ «Пеллет-Енерго Ємільчине», що спеціалізується на виготовленні паливних гранул. Дане підприємство розташоване в смт. Ємільчине, що значно полегшує логістичні проблеми перевезення щепи деревної, а саме економічну недоцільність транспортування деревної щепи на великі дистанції. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» вже має партнерські відносини з даним підприємством, як один з постачальників сировини для виготовлення паливних гранул з деревини.

Таким чином, переробка відходів деревини під час рубок лісу на паливну тріску (щепу), дозволить збільшити обсяги реалізації відходів деревини та підвищити її ринкову вартість. Прогнозований валовий прибуток від даного

ефекту становитиме 1 195 180 грн, тривалість окупності даного проєкту – менше одного року.

ВИСНОВКИ

Перспективи розвитку виробництва на підприємстві характеризуються рівнем та станом його ресурсного потенціалу й спроможністю ефективно використовувати цей потенціал. Таким чином, ресурсний потенціал відіграє значну роль у системі ефективної роботи підприємства, оскільки його можна вважати засобом для максимізації прибутку й підвищення рівня конкурентоспроможності. Ресурсний потенціал підприємства охоплює систему наявних ресурсів цього підприємства, а також тих, які можуть бути залучені, враховуючи вимоги зовнішнього середовища у майбутньому, та здатність підприємства ефективно мобілізувати ці ресурси в необхідний момент для забезпечення його економічного росту.

Управління ресурсним потенціалом підприємства – це складний, динамічний процес, який передбачає систему прийняття й реалізації управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання, нарощення та оптимізацію ресурсного потенціалу підприємства задля досягнення визначених цілей, забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємств. Загалом система управління ресурсним потенціалом повинна бути спрямована на досягнення стратегічних цілей та сприяти адаптації підприємства до змін у ринковому середовищі. Це, в свою чергу, допомагатиме підприємству більш ефективно використовувати наявні ресурси та підсилити його конкурентні переваги на ринку.

Належна та систематична оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом дозволяє вчасно виявляти недоліки та визначати можливості подальшого більш ефективного залучення ресурсного потенціалу в діяльність підприємства. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу передбачає проведення кількох етапів. По-перше, необхідно визначити найбільш важливі та пріоритетні види ресурсів для аналізу діяльності підприємства. По-друге, наступним кроком є оцінка ефективності використання кожної складової ресурсного потенціалу або групи ресурсів. По-третє, на основі отриманих

розрахунків проводиться загальна оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства в цілому.

Управління лісокористуванням має юридичне підґрунтя та базується на нормативно–правових актах, таких як: державні та міжнародні правові норми, Укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні акти (НП(С)БО, П(С)БО, Інструкції, Методичні вказівки) та ін. Управління на мікрорівні лісовим господарством регулюється шляхом ведення звітності з операцій лісокористування. Ця звітність поділяється на зовнішню, яка включає фінансову, статистичну та податкову звітність, і внутрішню звітність. Останню складають фахівці лісогосподарського підприємства та фахівці підрозділів лісництва

Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства, було розглянуто на прикладі ДП «Ємільчинський лісгосп АПК». Місцезнаходження підприємства: 11201, смт. Ємільчине Житомирської області, вул. Партизанська, 13. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» господарює на площі 43,5 тис. га. Підприємство об'єднує 3 лісництва, в яких загалом працює 112 осіб. Половина працюючих – фахові лісівники. Підприємство створене з метою діяльності на промисловій основі у сфері розвитку та організації лісового господарства, охорони і захисту лісів, одержання прибутку від господарської діяльності підприємства.

Економічні показники діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» за 2020-2022 рр. свідчать про дещо позитивну тенденцію діяльності підприємства, а саме вказують на зростання прибутків. Аналіз майна та його джерел свідчить про зростання вартості активів за рахунок основних засобів та скорочення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Вартість пасивів зростає в основному за рахунок власного капіталу, що позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства. Показники ефективності використання ресурсів покращились.

Підсумовуючи, можна зазначити, що дієве та раціональне використання трудових ресурсів призвело до підвищення продуктивності праці, що в свою

чергу відобразилося на зростанні обсягів виробництва. Також, позитивним є зростаюча динаміка ефективності використання фінансових ресурсів, що дозволила підприємству розширити виробництво та оновити матеріально-технічну базу. Подальшим стратегічними напрямом діяльності підприємства є подальше підвищення ефективності роботи, кардинальне покращення якості пиломатеріалів і збільшення частки продукції на вітчизняному ринку, яка відповідає вимогам міжнародних стандартів.

Останнім часом все частіше зустрічаються такі економічні терміни, як циркулярна економіка, економіка замкнутого циклу, що по суті є безвідходним виробництвом. Циркулярна економіка передбачає, що ланцюг створення вартості організований так, що виходи одного ланцюга стають входами для іншого, знижуючи залежність від нових видів сировини

Сутність організаційного механізму циркулярної бізнес-моделі, в першу чергу, передбачає трансформацію ділових взаємодій, зокрема шляхом реалізації суб'єктами господарювання так званої стратегії «промислового симбіозу» - організація взаємодії у забезпеченні джерелами на принцип каскаду, при якому відходи одного виробництва є сировиною для іншого і забезпечують зменшення кількості відходів, їх повторне використання та переробку.

Не дивлячись на те, що лісогосподарська діяльність є екологічно безпечною галуззю, вона заслуговує окремої уваги при оцінці потенціалу ресурсної циркулярності, адже має високі показники відходів від основних видів діяльності.

Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу лісового господарства напряму залежить від ефективного використання лісових ресурсів, яке неможливе без ресурсозбереження, що реалізується на основі отримання все більшої кількості кінцевої продукції з одиниці заготовленої деревини.

Пріоритетним напрямом підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування є вдосконалення виробничо-технічної бази лісозаготівлі та лісопереробки через модернізацію, реконструкцію і технічне переоснащення виробничо-технічної бази лісозаготівлі, придбання сучасних лісовозних машин, застосування новітніх технологій розпилювання деревини, упровадження новітніх

технологій переробки відходів лісосічного виробництва, використання методів плантаційного лісорозведення, що дасть можливість зменшити втрати лісосировини у процесі заготівлі та забезпечити ефективне використання вторинної сировини.

В господарській діяльності ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» основна деревна сировина служить для вироблення продукції різного призначення – хлистів, круглих і колотих лісоматеріалів, сировини для хімікомеханічної переробки й деревного палива. До додаткової деревної сировини відноситься деревина низької товарної сортності, маломірна деревина, відходи лісозаготівель. Залежно від технології лісозаготівель додаткова сировина може утворюватися на лісосіці, лісовантажному пункті.

Тому, для покращення еколого-економічної ситуації та ефективного використання лісового фонду на ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», а також збільшення асортименту продукції з деревини без нарощування обсягів лісозаготівлі, нами пропонується поглибити переробки відходів деревини, що можливе за рахунок введення в експлуатацію в господарську діяльність сучасної техніки з переробки даних відходів. До таких рішень можна віднести подрібнювачі гілок та щепорізи.

Реалізація проєкту по переробці відходів деревини під час рубок лісу в паливну тріску (щепу) передбачає придбання та використання нового обладнання, а саме щепорізу. Нами розглянуто придбання щепорізу від українського виробника ARPAL моделі МК-170БД Antistress.

Основним споживачем щепи деревної розглянуто ТОВ «Пеллет-Енерго Ємільчине», що спеціалізується на виготовленні паливних гранул. Дане підприємство розташоване в смт. Ємільчине, що значно полегшує логістичні проблеми перевезення щепи деревної, а саме економічну недоцільність транспортування деревної щепи на великі дистанції. ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» вже має партнерські відносини з даним підприємством, як один з постачальників сировини для виготовлення паливних гранул з деревини.

Таким чином, переробка відходів деревини під час рубок лісу на паливну тріску (щепу), дозволить збільшити обсяги реалізації відходів деревини та підвищити її ринкову вартість. Прогнозований валовий прибуток від даного ефекту становитиме 1 195 180 грн, тривалість окупності даного проєкту – менше одного року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довгаль О.В. Механізм ефективного управління ресурсним потенціалом аграрних підприємств. *Агросвіт* № 5. 2016. С. 20-22.
2. Економічна енциклопедія у 3-х томах. К.: Видавничий центр «Академія». 2002. 952с.
3. Свіргун О.М., Соколовська В.В. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні аспекти. *Економічні науки. Зовнішньоекономічна діяльність*. URL: http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Economics/69284.doc.htm
4. Словник української мови Академічний тлумачний словник (1970—1980). URL: <http://sum.in.ua/s/resurs>.
5. . Тлумачний словник економіста / за ред. проф. С. М. Гончарова. К.: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
6. Вовк І. Класифікація ресурсів підприємства. Сучасні підходи. *Соціально-економічні проблеми і держава. Вип. 1 (4)*. 2011. . URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vippsp.pdf>.
7. Александрова Г.М. Управління фінансовим ресурсозбереженням торговельних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Донецьк, 2009. 21 с.
8. Міценко Н.Г., Кумечко О.І. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.9. С. 193-198.
9. Токмакова І.В. Ресурсний потенціал підприємств залізничного транспорту як базис стійкого зростання. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. №45. С.123-126.
10. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2005. 352 с.
11. Маршук Л.М. Принципи формування фінансово-ресурсного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 18. С. 56-59.

- 12.** Гладій М.В. Використання виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України: монографія. Львів: ІРД НАН України, 1998. 294 с.
- 13.** Материнська О.А., Ярова А.О. Ресурсний потенціал підприємства: проблеми та шляхи його вирішення. URL: <https://nauka.kushnir.mk.ua>
- 14.** Богацька Н.М., Хачатрян В.В. Сучасний підхід до оцінки сутності ресурсного потенціалу підприємства. *Економіка. і суспільство. Вип. 3/20, 2016.* С. 134-139.
- 15.** Горбоконь В.Ю. Оптимізація використання ресурсного потенціалу автотранспортних підприємств : дис. ... к.е.н. : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». Мукачеве, 2018. 304 с.
- 16.** Алексєєв С.Б., Жебокритський Є. І. Визначення поняття «ресурсний потенціал підприємства». *Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво.* 2014. № 2. С. 53-56.
- 17.** Смолич Д.В., Тимошук І.В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір.* 2020. №153. С. 75- 82.
- 18.** Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка.* 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039>
- 19.** Токмакова, І. В. Ресурсний потенціал підприємств залізничного транспорту як базис стійкого зростання. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* № 45. 2014. С. 123-126.
- 20.** Ресурсний потенціал як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства / С. В. Писаренко, В. Г. Решетник, А. І. Ільченко. *Науковий погляд: економіка та управління.* №1 (67). 2020. С. 99 – 104.
- 21.** Лісовська Л.С., Гринів Н.Т. Забезпечення синергізму інноваційних процесів на підприємстві. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика.* № 846. 2016. С. 103–109.

22. Латишева О.В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та особливості управління елементами забезпечення сталого розвитку. *Економічний вісник*. 2018. № 3(53). С. 126–130.
23. Корінь М.В., Лановий О.А. Ресурсний потенціал підприємств залізничного транспорту: сутність та ключові складові. *Вісник економіки транспорту і промисловості* № 80, 2022. С. 39-49.
24. Линенко А. В., Шевченко О.В. Сутність й аналіз трудового потенціалу підприємства за показниками ефективності його використання. *Держава та регіони. Серія: Економіки та підприємництво*. №4. 2008. С. 111-116.
25. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького Національного університету*. № 4 (3). 2012. С. 267–271.
26. Ілляшенко С. М. Інформаційний потенціал підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. № 9 (68). 2004. С. 11–18.
27. Оцінка потенціалу підприємства: конспект лекцій / укладачі: Є. В. Мішенін, О. М. Дутченко, Т. О. Семененко. Суми : Сумський державний університет, 2017. – 113 с.
28. Шаманська О.І. Система ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. № 9. 2013. С. 81–88.
29. Фесенко І.А. Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом вугледобувних підприємств. *Вісник економічної науки України*. № 1 (17). 2010. С. 138–142.
30. Гончар М.В. Обґрунтування структуризації ресурсного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Полісся*. № 2 (6). 2016. С. 108–113.
31. Лаврук О.С. Управління ресурсним потенціалом підприємств. Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції. *Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. Тернопіль : Крок. 2015. С. 225–227.

32. Борисюк І.О., Сімкова Т.О. Формування системи управління ресурсним потенціалом транспортного підприємства. *Інфраструктура ринку*. Вип. 43. 2020. С. 114–119.
33. Цибульська Е.І. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. Харків : Вид-во НУА, 2011. 384 с.
34. Чупир О.М., Бурлака Є.О., Бутенко О.П. Управління розвитком ресурсного потенціалу підприємств (на прикладі підприємств залізничного транспорту) : монографія. Харків : ХНУБА, 2022. 178 с.
35. Буняк Н.М., Тимощук О.В. Особливості управління ресурсним потенціалом підприємства в умовах кризових явищ. *Науковий погляд: економіка та управління*, № 2 (82). 2023. С. 28-33.
36. Гопкало О.І. Механізм управління ресурсним потенціалом підприємства: принципи, цілі, задачі. *Економічний вісник НГУ*, Вип. 4. 2010. С. 62-68
37. Василик Н. М. Оцінка ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 3. С. 154-161.
38. Шаманська, О. І. Система ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2303>.
39. Кузьменко, О. В. Обґрунтування методичних підходів до оцінки ресурсного потенціалу підприємства. *Економічний нобелівський вісник*. 2014. № 1 (7). С. 280–286.
40. Железняк, В. В., Шило Л. А. Дослідження підходів до формування системи показників кількісної та якісної оцінки економічного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2010. № 9. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=313>.
41. Навроцький Н. О. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2017. № 1(2). С. 97-101. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_1\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_1(2)_22).

42. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. Київ : КНЕУ. 2003. 316 с.
43. Карпук А. І. Суть та особливості регулювання лісокористування в ринкових умовах. *Агросвіт*. 2012. № 15. С. 17-22. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2012_15_6.
44. Танасієва М.М. Проблеми теоретико–методологічних засад обліку природоохоронних витрат з урахуванням впливу галузевих особливостей лісового господарства. *Облік і фінанси*. № 1 (75). 2017.
45. Державне агентство лісових ресурсів України. URL : <https://forest.gov.ua/>
46. Макаренко А. Обліково-аналітичне забезпечення як фактор підвищення результативності управління раціональним лісокористуванням. *Agricultural and Recourse Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. № 2. Pp. 109-121.
47. . Lee J. Y. Using DEA to measure efficiency in forest and paper companies. *Forest Products Journal*. 2005. Vol. 55(1). P. 58–66.
48. Ярошук О. В. Шляхи підвищення економічної ефективності ДП «Славутське лісове господарство» : кваліфікаційна робота : спец. 205 «Лісове господарство» / Поліський нац. університет, каф. експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій ; наук. керівник А. А. Зимароєва. - Житомир, 2021. - 54 с.
49. Карпук А., Шестак М.. Еколого-економічна ефективність лісокористування: напрями та механізми підвищення. *Економіка природокористування і охорони довкілля*. 2015. - С. 165-172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/epod_2015_2015_19.
50. С.В.Стасюк, Н.О.Павленко, Д.О.Фінагеев Аналіз використання відходів деревини, залишених після лісозаготівельних робіт. *Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку*. Малин. 2021. С. 122-125.
51. Благун І.С., Мендела Є.М. Циркулярна модель розвитку лісопромислового комплексу України. *Наукові перспективи* № 11(29). 2022. С.114-127.

52. Руда М. В., Мирка Я. В. Циркулярні бізнес-моделі в Україні. *Національний університет «Львівська політехніка»*. 2020. Том 2. № 1. С.107-121.
53. Репіна І. М., Кошель А. Г. Особливості використання потенціалу ресурсної циркулярності лісових господарств. *Економіка та підприємництво Вип. 47*. Київ : КНЕУ, 2021. С. 37–48.
54. Лісова біоекономіка в системі сталого просторового розвитку: глобальні та регіональні орієнтири / Є. В. Мішенін та ін. *Вісник Сумського державного університету*. Вип. 2. 2021. С. 183-194.
55. Вовк В. Ю. Світовий досвід переходу до моделей циркулярної економіки на основі використання безвідходних технологій в АПК. *Економічний простір. № 179*. 2022. С. 91-99.
56. Щепоріз МК-170БД Antistress. URL: <https://arpal.ua/mk-170bd-antistress/p247>
57. Загальна характеристика лісів України. Офіційний веб-сайт Агенства лісових ресурсів України URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921&cat_id=327
58. Котляревська Н.С. Лісове господарство: розвиток та проблеми сьогодення. *Актуальні проблеми економіки. № 5 (107)*. 2010. С. 30–36.
59. Котляревська Н.С. Формування системи управління лісовим господарством України. *Актуальні проблеми економіки. № 4 (106)*. – 2010.С. 10–16.
60. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України: Затв. наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 14.05.2013 р. № 124 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN011487>
61. Офіційний сайт Pellet energy URL: <http://pellet-energy.biz/pro-kompaniyu/virobnitstvo/>

62. Пономаренко Т.І. Управління відтворенням лісових біологічних активів: обліково–аналітичне забезпечення: монографія / Пономаренко Т.І., Савчук В.К. – К.: Аграр Медіа Груп, 2010.– 218 с.

63. Благун І.С. Модель циркулярної економіки як один із трендів сталого розвитку. *Бізнесінформ*. № 12. 2021. URL: <https://oaji.net/articles/2022/727-1654430310.pdf>

64. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с. 63.

65. Ліпич О. М. Ефективність виробничо-ресурсного потенціалу підприємства: фактори впливу та критерії оцінки. *Науковий вісник НЛТУУ*. 2005. Вип. 15(5) С. 356–364.

66. Казачков І. О. Підвищення ефективності використання ресурсів промислового підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. № 1. Т. 2. С. 86–91.

67. Романюк І. А. Нові чинники та концепції здійснення інтенсифікації сільського господарства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2016. № 4 (36). С. 60-63. 48.

68. Григораши Т. Ф. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економічні науки*. 2014. № 10(13). С. 59–61. 49.

69. Царук В.Ю. Бухгалтерський облік у системі стратегічного управління аграрним підприємством. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27. № 1. С. 280–285. 50.

70. Денисенко М.П., Колос І.В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством. *Економіка і держава*. 2006. № 7. С. 19–24. 51.

71. Жушман В. П., Корнієнко В. М. Аграрне право: підручник. Х.: Право, 2010. 296 с. 52.

72. Єрмоленко В. М., Гафурова О. В., Гребенюк М. В. Аграрне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2010. 608 с. 53.

73. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: підручник. К.: МАУП, 2012. 426 с.

74. Ковальчук Т. М. Стратегічний аналіз фінансового потенціалу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 933–938.

75. Шаманська О. І. Основні напрямки підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2012. № 6(132). С. 166–172.

ДОДАТКИ

Додаток 1

до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку

1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

			КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)			2023	01	01
Підприємство	ДП "Ємільчинський лісгосп АПК"	за ЄДРПОУ	2040879		
Територія	Житомирська	за КАТОТТГ ¹	1821755100		
Організаційно-правова форма	комунальна	за КОПФГ	430		
Вид економічної	Лісництво та інша діяльність у лісному господарстві	за КВЕД	02.10		
Середня кількість	112				
Адреса,	вулиця Партизанська, буд.13, м. ЄМІЛЬЧИНЕ, ЄМІЛЬЧЕНСЬКИЙ РАЙОН,				
телефон	ЖИТМИРСЬКА обл., 11201				

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати
(Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	3734	3935
первісна вартість	1011	5907	6009
знос	1012	2173	2074
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	3734	3935
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2550	1840
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	286	538
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	78	93
з бюджетом	1135	21	40
у тому числі з податку на прибуток	1136	21	40
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	71
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	2935	2582
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	6669	6517

Пасив	Код рядка	На початок звітнього	На кінець звітнього
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	190	190
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1656	1991
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1846	2181
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	3196	578
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	3196	578
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:		-	
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	321	841
розрахунками з бюджетом	1620	565	1035
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	98	237
розрахунками з оплати праці	1630	256	646
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	387	347
Усього за розділом III	1695	1627	3758
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	6669	6517

2. Звіт про фінансові результати
за __31 грудня__ 2022_р.

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	30415	31127
Інші операційні доходи	2120	125	132
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	30540	31259
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(21029)	(19807)
Інші операційні витрати	2180	(8901)	(10409)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(29930)	(30216)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	610	1043
Податок на прибуток	2300	(132)	(195)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	478	848

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ	
Дата (рік, місяць, число)		2022	01 01
Підприємство <u>ДП "Ємільчинський лісгосп АПК"</u>	за ЄДРПОУ	2040879	
Територія <u>Житомирська</u>	за КАТОТТГ ¹	1821755100	
Організаційно-правова форма <u>комунальна</u>	за КОПФГ	430	
Вид економічної <u>Лісництво та інша діяльність у лісному господарстві</u>	за КВЕД	02.10	
Середня кількість	112		
Адреса, <u>вулиця Партизанська, буд.13, м. ЄМІЛЬЧИНЕ, ЄМІЛЬЧЕНСЬКИЙ РАЙОН,</u>			
телефон <u>ЖИТМИРСЬКА обл., 11201</u>			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на __31 грудня__ 2021_ р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	1235	3734
первісна вартість	1011	2812	5907
знос	1012	1577	2173
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1235	3734
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1974	2550
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	940	286
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	132	78
з бюджетом	1135	46	21
у тому числі з податку на прибуток	1136	46	21
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	147	71
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	3239	2935
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	4474	6669

Пасив	Код рядка	На початок звітнього	На кінець звітнього
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	190	190
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1062	1656
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1252	1846
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	3196
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	3196
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:		-	-
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	627	321
розрахунками з бюджетом	1620	1024	565
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	122	98
розрахунками з оплати праці	1630	521	256
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	928	387
Усього за розділом III	1695	3222	1627
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	4474	6669

2. Звіт про фінансові результати
за __31 грудня__ 2021_р.

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	31127	20307
Інші операційні доходи	2120	132	54
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	31259	20361
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(19807)	(13187)
Інші операційні витрати	2180	(10409)	(6649)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(30216)	(19836)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1043	525
Податок на прибуток	2300	(195)	(95)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	848	430

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

		КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)		2021	01	01
Підприємство	ДП "Смільчинський лісгосп АПК"	за ЄДРПОУ	2040879	
Територія	Житомирська	за КАТОТТГ ¹	1821755100	
Організаційно-правова форма	комунальна	за КОПФГ	430	
Вид економічної	Лісництво та інша діяльність у лісному господарстві	за КВЕД	02.10	
Середня кількість	124			
Адреса,	вулиця Партизанська, буд.13, м. СМІЛЬЧИНЕ, СМІЛЬЧЕНСЬКИЙ РАЙОН,			
телефон	ЖИТМИРСЬКА обл., 11201			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на __31 грудня__ 2020_ р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	1924	1235
первісна вартість	1011	4111	2812
знос	1012	2187	1577
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1924	1235
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2012	1974
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	688	940
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	137	132
з бюджетом	1135	32	46
у тому числі з податку на прибуток	1136	32	46
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	78	147
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	2947	3239
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	4871	4474

Пасив	Код рядка	На початок звітнього	На кінець звітнього
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	190	190
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1436	1062
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1626	1252
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:		-	-
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	712	627
розрахунками з бюджетом	1620	1099	1024
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	93	122
розрахунками з оплати праці	1630	624	521
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	717	928
Усього за розділом III	1695	3245	3222
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	4871	4474

2. Звіт про фінансові результати
за ___31 грудня__ 2020_р.

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20307	18640
Інші операційні доходи	2120	54	32
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	20361	18672
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(13187)	(12312)
Інші операційні витрати	2180	(6649)	(5636)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(19836)	(17948)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	525	724
Податок на прибуток	2300	(95)	(145)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	430	579